

24 თებერვალი 1913 წ.

ვისაც 1913 წლ. არ გამოუწერია ჟურნალი „კ ლ დ ე“, იანვრიდან აღარ ეგზავნება.

ჟოვჲელ კვირჲული საოგაღო. მკონო.

მიური დაკსალიტმრატური ჟურნალი

რედაქცია ლიაა 10 — 3 საათ.

მისამართი: თბილისი, Габаевский пер. № 3 რედაქცია „კლდე“. დეპეშისა: თბილისი კლდე.

ჟურ. კლდის კანტორისაგან

რედაქციაში იყიდება ჟურნალ კლდის და-კაზმული კომპლექტები 19'2 წლისა. ფასი ქა-ლაქში. — 1 მან. ქალაქ გარედ—1 მან. და 25 კ.

ყველა ხელის მომწერთ ვთხოვთ დროით შეგვატყობინონ ხოლმე, თუ რიგზედ არ მის-დით ჟურნალი, რომ თავდარიგი დავიჭიროთ.

ს ა რ ე ვ ი: რომანოვთა დინასტია — ალ ყიფშიძე-სი. სად უნდა აშენდეს პოლიტექნიკუმი. — დ. კა-ხელისა. დეკსი. — ი. მჭედლიშვილისა. მიმ-ქრალი სულის აღსარება. — დ. კასრადისა. პრესა. შინა მრეწველობის აგონია ჩვენში. — თევდ. ლლონ-ტისა. ჰომრული. — რ. გ—ესი. სოფლის ცხოვ-რება. — გ. წინამძღვრიშვილისა. დუშეთის მახ-რაში. — მგზავრი ლასისა. ჩვენს ფოსტა.

რომანოვთა დინასტია

სამასის წლის იუბილეი (1613—1913 წ.)

I.

იდიის ამბით და ზეიმით დღესასწაულობს რუ-სეთი თვისის სამეფო გვარის სამასის წლის იუბი-ლეის. მამათმთავრად რომანოვების დინასტიისა ით-ვლება მიხეილ თევდორეს ძე რომანოვი, რომელიც

მეფედ აირჩია 21 თებერვალს 1613 წ. მოსკოვში შეკრებილმა სათემო კრებამ. ეს ამბავი ელჩებმა აუწ-ყეს მიხეილ რომანოვს კოსტრომაში, იპატიევის მონასტერში 14 მარტს, ხოლო 19 მარტს დაიძრა იგი მოსკოვისაკენ. 11 თიბთვეს მიხეილ თევდო-რეს ძე მეფედ ეკურთხა და შეუდგა დაძაბუნებულ და შინაურ-გარეშე მტრისაგან შერყეულ სამეფოს მართვა-გამგეობას.

პირველი მეფე რომანოვების სახლიდან მიხეილ თევდორეს ძე—იყო კაცი მშვიდი, წყნარი, ჩუმი, ღვთის-მოყვარე და მხურვალე მლოცველი. სამეფოს განაგებდა მამა მიხეილისა პატრიარქი ფილარეტი, რომელსაც სათემო კრებამ მიანიჭა ტიტული „დი-დის მეფე-ბატონისა“. სამეფო ქალაღდებს მამა-შვი-ლი აწერდა ხელს.

განკითხვის დრო იყო რუსეთისათვის ის დრო და ჟამი, როდესაც მიხეილ რომანოვი ავიდა მოს-კოვის სამეფო ტახტზე. სამეფო ხაზინა, დახლი და საკუჭნაო ცარიელი იყო, გარედან მოსეული მტე-რი, პოლონეთი, შვეცია, ყირიმის სახანო და ოს-მალეთი სწეწდნენ და ჰგლეჯდნენ. სმოლენსკისა და ჩერნიგოვის გუბერნიები პოლონეთს ეჭირა, თვით მამა მეფისა ფილარეტი ტყვედ ჰყავდათ პოლონე-ლებს. ყირიმის ხანები მოსკოვამდის აღიოდნენ ჯა-რით და იკლებდნენ სახელმწიფოს. შინაური მტერი, ყაჩაღთა ბრბონი და გათამამებული ყაზახობა მო-სვენებას არ აძლევდა ქვეყანას. ზარუცკისა და

ლისოვსკის ბრბონი თავისუფლად და თამამად იკლებდნენ რუსეთს და ხელის შემშლელი არავინა ჰყავდათ. ტერიტორია რუსეთისა მცირე იყო. სმოლენსკი და ჩერნიგოვი პოლონეთს ეკუთვნოდა; ტამბოვს, კაზოვს, პენზას, სიმბირსკს, სარატოვს და სამარას ახლად აშენებდნენ და ამაგრებდნენ აღმოსავლეთისაკენ, რომ როგორმე გაემაგრებინათ ეს კუთხე და ლაგამი ამოედოთ თათრებისთვის. სამხრეთისაკენ ბელგრადსა და კურსკს აშენებდნენ. დღევანდელი ხარკოვი მოსკოვის სამეფოს არ ეკუთვნოდა. იოანე მრისხანის დროს შექმნილ დასავლეთს ციმბირს ძლივ-ძლივობით ჰპატრონობდა მოსკოვი. სულ იმის მოლოდინში და ფიქრში იყვნენ, თუ როგორ შეენარჩუნებინათ ეს თვალგაღუწვდენელი ქვეყანა. შინ და გარედ სისუსტეს და უძლურობას ხელს უწყობდა საშინელი უფულობა და თითქმის კოტრობა ხაზინისა. სამეფოს გამგებელთ ისე გაუჭირდათ საქმე უფულობით, რომ მის საშოვნელად ხალხს ურჩევდნენ ბლომად დალიეთ არაყი, რომ ხაზინას შემოსავალი მოემატოსო.

ასე სუსტი და უნიათო იყო მოსკოვის სამეფო მეჩვიდმეტე საუკუნის დასაწყისში.

ნელ-ნელა და ტაატით, მაგრამ შეუპოვრად და სისტემატიურად დაიწყო წინ მსვლელობა მოსკოვის სამეფომ რომანოვების ხელში და დღეს რა პოლიტიკურ და ფინანსიურ ძალას წარმოადგენს რუსეთის იმპერია, ყველასათვის ცხადია და თვალხილული. თუ ამ სამასის წლის წინად მოსკოვის სამეფო მოკაკული და წელში მოხრილი ქედს იღრეკდა ზარტკისა და ლისოვსკის ბრბოთა წინაშე, თუ პოლონეთს და შვეციას ტკბილად და მორჩილებით ებასებოდა, თუ ყირიმის ხანებს საჩუქრებს უგზავნიდა და ბრწყინვალე პორტას სალამს სალამზედა, დღეს მოსკოვის სამეფოდან გამოჩეკილი რუსეთის იმპერია, ბუმბერაზ ვეშაპივით გადაქიმული ევროპასა და აზიაში, შიშის ზარსა სცემს ოსმალეთსა, შვეცია მიქუქყა ყინულიან სკანდინავიის კუთხეში, პოლონეთი ფეხით გათელა, ყირიმი და თათრობა გააქრო და თოვლიანი ამაყი კავკასიონი წელში მოხარა და გულზვიადობა შეულახა. რომ ნოვების ოჯახიდან გამოსულმა პეტრე დიდმა რუსეთი დასავლეთ ევროპის კულტურის გზაზე დააყენა და ასეთს მსვლელობას წინ, სულ წინ და არა უკან, ვედარაფერი ძალა ვედარ შეაჩერებს, რაც უნდა მიანე ძალებმა იჩინოს ხოლმე თავი ეამ-ეამობით და დრო გამოშვებით. პროგრესისა და კულტურის გზა შეურყეველია. რომანოვების გვარის სამასის წლის ის

რუსეთი

ტორია ისტორია იგივე ისტორიაა რუსეთის ერისა, რომელიც ამ ხნის განმავლობაში ძლიერ და თვალსაჩინო ერად გადაიქცა. აზიელობა ჯერ კიდევ ატყვია ერს, მაგრამ ეს აზიელობა წარმავალია და მალე ჩაილულის წყალს დაღვეს და მალე სრულ ევროპიელ სახეს მიიღებს.

ii.

ჩვენის სამშობლოს, საქართველოს ბედი ქედროდ დაუკავშირდა რომანოვების სახლის ისტორიას. მეჩვიდმეტე საუკუნის დასაწყისში მოსკოვის სამეფო რომანოვების მეთაურობით სისტემატიურად ძალას და ღონეს რომ იკრეფდა და ვაჟკაცდებოდა, ამავე დროიდან დაწყებული საქართველო სისხლიდან იცლებოდა და პოლიტიკურად სუსტდებოდა. 1616 — 1617 წ. სპარსეთის შაჰი დიდი აბბასი ორჯელ ზედი-ზედ შემოესია აღმოსავლეთს საქართველოს და მტვრად აქცია ჰერეთი (აღბანია). სპარსეთის ტალღა შეეხეთქა აგრედვე მჭიდროდ დასახლებულ სომხითს და საბარათაშვილოს (ქციისა, დებედას და მაშევარის ხეობანი, დღევანდელი ბორჩალო) და უდაბნოდ აქცია ეს ღონიერი და ნივთიერად აყვავებული კუთხე საქართველოსი. ამ ველურმა და ხეპრულმა, წმინდა სადალაქო ოპერაციამ ისე დაასუსტა საქართველო რომ კარგა ხანს გონს ვედარ მოვიდნენ ჩვენი წინაპრები. თათართა ახალშენები თვით ტფილისის მიდამოებში გაჩნდა. აქედან იწყება ხანა მოკეთისა და პატრონის ძებნისა საქართველოს გარეშე.

ვინ იცის, ეგები საქართველოს კიდევ აეტანა ეს აუტანელი ჭირი და ვარამი, რომ მეორე უფრო სასტიკი და უფრო საზარელი და ბარბაროსული სადალაქო ოპერაცია არ მოეხდინა მეორე მეზობელს, სახელდობრ ოსმალეთს. აზიის ველ-მინდვრებიდან გამოსულმა მწყემსებმა (ჩობნებმა) დასცეს ბიზანტია და მის ნანგრევებზე მოიკალათეს. ამ გვარად მოგვიქრეს გზა ევროპისა, ესე იგი დაგვიშრეს წყარო სინათლისა და კულტურისა. ესეც არ გვაკმარეს. იმავე მეჩვიდმეტე საუკუნის დასაწყისში ოსმალონი შემოესივნენ სამხრეთს საქართველოს და სულ მცირე ხანს ჩამოგვართვეს რკინის პალოდან (ტრაპიზონის ახლოა) დაწყობილი ქვეყნები: ტაო-კლარჯეთი, კოლა, არტანის, ჩულტურეთი, ერუშეთი, ჯავახეთი, მესხეთი, აქარა, ქობულეთი და ლაზისტანი. ოსმალონი მოადგნენ თვით ტაშის-კარს და ბინა დასდეს ახალციხეს, რომელსაც უწოდეს ახისკა. აქე-

დან ივინი ისე ადვილად გადადიოდნენ იმერეთს ბაღდადის გზით (ზეკარა) და შუაგულ ქართლში (ბორჯომის ხეობით, ტაშის-კარი), როგორც ეხლა დავდივართ დაუბრკოლებლივ ერთი სოფლიდან მეორე სოფელში.

გვერდებ ჩამოთლილს, ორგზით უნებურ სადალაქო ოპერაციის შემდეგ სისხლიდან დაკლილს საქართველოს ერთადერთი გზა და ჰქონდა თვითარსებობის შესანარჩუნებლად. ეს გზა გახლდათ გზა რუსეთისა, სადაც ამ ხანებში რუსის ერი რომანოვების მეთაურობით, როგორც მოვიხსენიეთ ზევით, ძალ-ღონეს იკრებდა, პოლიტიკურად მწიფდებოდა და ევროპის კულტურას ხარბად ეწაფებოდა. რაკი პირდაპირი გზა ევროპისაკენ ოსმალებმა ამოგვიქოლეს, მაშასადამე რუსეთის გზა ჩვენთვის ევროპის გზადაც ხდებოდა. ამ გზით უნდა დავწაფებოდით დიდებულ კლასიკთა წყაროს: საბერძნეთისას, რომისას, ბიზანტიისას და შემდეგ დასავლეთ ევროპისას, რომელმაც შესამჩნევად გადაადულა ძველი კლასიკური ცივილიზაცია.

ეკლიანი იყო რუსეთის გზა, თვით მოსკოვის სამეფო სუსტი და უღონო იყო, ასე რომ მძლავრ მფარველობას ვერ გაუწევდა საქართველოს და გვერდებს ვერ გაუმთელებდა, მაგრამ რაკი ისტორიულმა ბედმა მართო ეს გზა გვარგუნა, უნდა გველო ამ გზით და აკი დავიწყეთ კიდევ სიარული. პირველი ელჩი გახლდათ ბერი ხარიტონი, რომელიც გაუგზავნა მოსკოვის მეფე თეიმურაზმა. მეფე მიხეილ თევდორეს ძემ 1619 წ. ტუბილად მიიღო ბერი ხარიტონი და აღუთქვა დახმარება. შაჰ-აბბასს ვსთხოვე რომ საქართველოს თავი დაანებოს და ხელი აღარ ახლოსო. ვასილი კორობინი და ოსტაფი კუვშინოვი გაგზავნეს სპარსეთს და მათის პირით მეფე მიხეილი სთხოვდა აბბასს—ნუ აწუხებ მეფე თეიმურაზსა.

რაკი გზა გაიხსნა და გაიკვალა, ელჩები ხშირად მიდი-მოდიოდნენ აქედან მოსკოვის და მოსკოვიდან საქართველოს. ვახტანგ VI სრულებით გადასახლდა რუსეთში და მასთან დიდძალი ქართველობა. ერთის სიტყვით საქართველო სავსებით მოექცა რუსეთის პოლიტიკის ფარგალში და განძრევის თავი აღარა ჰქონდა. ამას მოჰყვა შესანიშნავი 1783 წლის ტრაქტატი და ბოლოს, როდესაც რუსეთი მოლონიერდა და ქერქში აღარ ეტეოდა, ვადმოლახა კავკასიონი და შემოვიდა საქართველოში. ეს შემოსვლა დავგირგვინდა 1801 წლის 1 ენკენისთვის მანიფესტით, რომლითაც დასრულდა საქარ-

თველოს თავისუფალი პოლიტიკური თვით არსებობა. ათასწლოვანი ბაგრატიონთა დინასტია გაჰქრა და შეიცვალა ახლის, რომანოვთა დინასტიით.

მეორე საუკუნეა, რაც საქართველო ახალ დინასტიის, რომანოვების ხელში, იმყოფება. 1801 წლიდან საქართველოს ბედი მჭიდროდ დაუკავშირდა რუსეთის ერის ბედს და ერთად ვეწვეით ქაბანს.

ალ. ყიფშიძე.

სად უნდა აშენდეს პოლიტეხნიკუმი

ბევრი ხვეწნის და მოლოდინის შემდეგ ამიერ-კავკასიის მთავრობამ ძლივს აღირსა ნებართვა პოლიტეხნიკუმის დაარსებისა ქ. თბილისს. ამიერ-კავკასიის ქალაქებმა, საზოგადოებათ და კერძო პირებმა ამ დიდი საქმის მოსაწყობად შესწირეს 2.000,000 მანეთამდის და როგორც უკვე ვიცით, მთავრობას განზრახული აქვს, თუ შეგროვილ ფულით პოლიტეხნიკუმი აშენდება თანახმად მის მიერ დამტკიცებულ გეგმისა, შემდეგ ხაზინის ხარჯით შეინახოს იგი.

ამრიგად დღეს-ხვალ ამ საქმის განხორციელებას შეუდგებიან, ე. ი. პოლიტეხნიკუმის შენობის აგებას.

მაგრამ საყურადღებო საკითხი, თუ რა ალაგას უნდა აშენდეს პოლიტეხნიკუმი თბილისში, ჯერ საბოლოოდ არ გამოკრეველა.

თუმცა თბილისის ქალაქის თვით მართველობას თავისი „ნავთლულის პროექტი“ მზათა აქვს, მაგრამ ამ ბოლო დროს გაჩნდნენ მომხრენი ახალ „ვერის პროექტისა“; მეტადრე იმის შემდეგ, როცა ვერის მიწების მესაკუთრეებმა — გაბაშვილებმა, სურვილი განაცხადეს პოლიტეხნიკუმისათვის საჭირო ადგილის უფასოდ დათმობისა.

საკითხი, თუ სად უნდა აშენდეს პოლიტეხნიკუმი, არ არის მოკლებული მნიშვნელოვან ინტერესს და მკითხველისთვისაც მისი გამოკვლევა არა ნაკლებ საინტერესო იქნება.

თბილისის ქალაქის თვითმართველობამ ამას წინად შესწირა მომავალ პოლიტეხნიკუმს ნავთლულში 200 დესეტინა მიწა და ამ შეწირულებით ყურადღება მიიქცია ნამესტნიკის თანაშემწე სენატორ

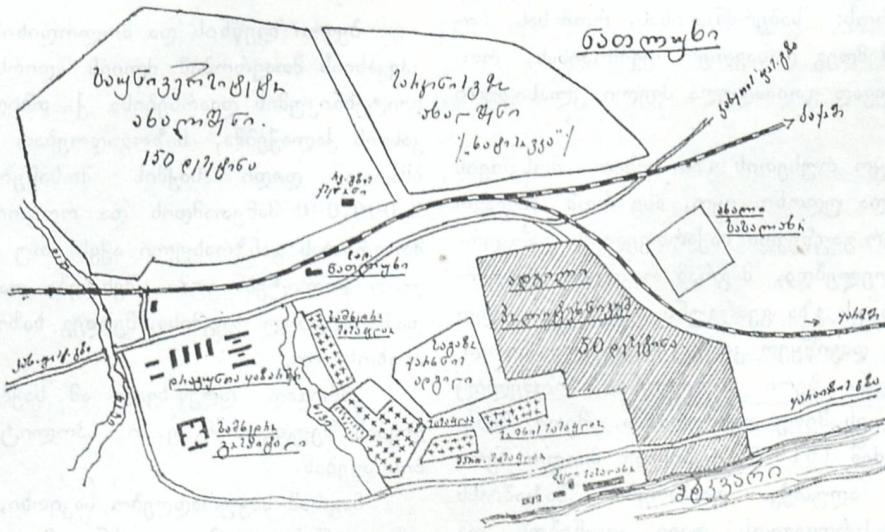
ვატაციისა და სამოსწავლო ოლქის მზრუნველ ბ-რუდოლოფისა, რომელთაც ხსენებულ პოლიტენიკუმის საქმის განხორციელება აბარიად დღესა. რასაკვირველია, ამ ფაქტმა და იმან რომ უკუჩქურენტო „ნავთლუღის პროექტი“ ერთად ერთი იყო, შეაჩვია ყველანი იმ აზრს, რომ პოლიტენიკუმი აუცილებლად ნავთლულში შენდება.

მით უმეტეს რომ ამ პროექტს გვერდში ედგა ბატონი ა. ხატისოვი და უმრავლესობა ქალაქის თვითმართველობის მოღვაწეებისა.

მაგრამ დღეს, როცა ხსენებულ პროექტს გაუჩნდა მეტოქე — გაბაშვილების შემოაწირულების სახით, ვერის მშვენიერ რაიონში, ჩვენის აზრით, „ნავთლუღის პროექტი“ ძალა უნებურად იჩრდილება და გვეგონია, საბოლოოდაც უნდა დაუთმოს ადგილი „ვერის პროექტს“?

მართალია, ქალაქის თვითმართველობას მიზნადა ჰქონდა, ამ შეწირვით და პოლიტენიკუმის აშენებით სხვათა შორის, ქალაქის მიწების ფასები ნავთლულში აეწია, მაგრამ ამ ფაქტსაც ეკარგება მნიშვნელობა იქ, სადაც პირველ რიგში დაყენებული უნდა იყოს თვით პოლიტენიკუმის ინტერესები. ამ მხრივ კი „ნავთლუღის პროექტი“ ყოველ კრიტიკის გარეშე სდგას და გვიკვირს, როგორ მოისაზრეს განათლებულ ქალაქის მოღვაწეებმა ამნაირ პროექტის შედგენა და „კომერციულ ინტერესებისათვის“ შეწირვა პოლიტენიკუმის კეთილ მომავალისა.

დააკვირდით ქვემო მოყვანილ „ნავთლუღის პროექტის“ გეგმას და თქვენ ნათლად წარმოიდგენთ მის უარყოფით მხარეებს.

ადგილი, რომელიც დანიშნულია ამ პროექტით პოლიტენიკუმისათვის დაბლობშია მოქცეული და გარს არტყია:

4 დიდი სასაფლაო, რომლის ახლო საზარელი სუნი ტრიალებს; ორი სასალახო (ძველი და ახალი) რომელნიც, უნდა ვიფიქროთ, იის სუნს არ მოიტანენ თანა; მტკვარის ის ადგილი, სადაც მთელი თბილისის უწმინდურობა გროვდება და მის ნაპირებს აყროლებული ჰაერის გამო კაცი ვერ მიუდგება... დრავუნთა ვეებერთელა თავლები; ორი დიდი საავადმყოფო — სახადისა და სამხედრო; გვერდზე მომავალი საგაზო ქარხანა. ამათ დაუმატეთ მუდმივი ზენა ქარები, რომელთაც მტკვარის ხეობიდან მოაქვთ მთელი თბილისის მტვერი, ქუჭკი და ნავაგი და თქვენ უნდა დარწმუნდეთ რომ ქალაქის თვითმართველობამ თავის „შეწირვით“

ნორჩ პოლიტენიკუმს დიდი სასაფლაო მოუშნადა.

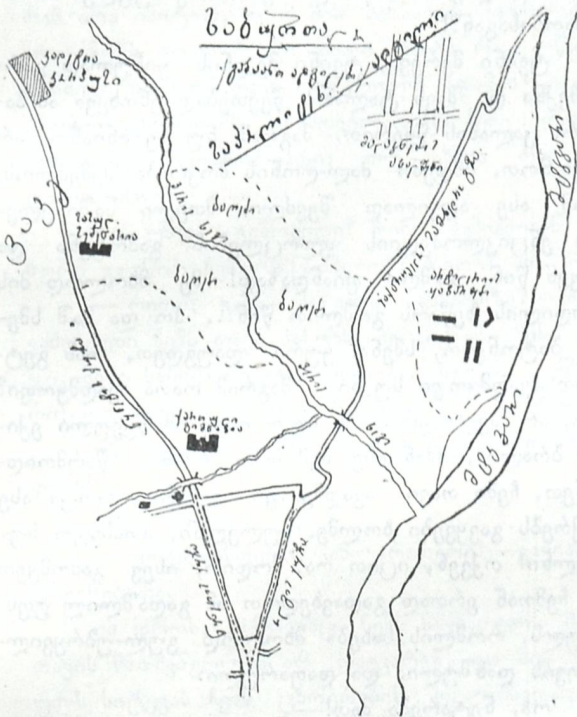
„საუნვერსიტეტო ახალშენშიაც“ კი რომ გადაიტანონ შენობა, როგორც ქალაქის ზოგიერთი მამები ჰფიქრობენ, ესეც არ იქნება სახეირო პოლიტენიკუმისათვის, რადგანაც ბევრს ზემოჩამოთვლილ „სასიამოვნო“ მეზობლობას იგი ძალიან ვერ დაშორდება... მასთან ერთად სასმელ და სარწყავ წყლის გამოყვანა „საუნვერსიტეტო ახალშენის“ მალლობებზედ ძალიან ძნელდება, რაკი აუარებელი ფული დასჭირდება.

ამ ფაქტების მიხედვით „ნავთლუღის პროექტი“ აუცილებლად უკუგდებლი უნდა იყოს და ქალაქის თვითმართველობის მოღვაწეებმა თავისი „კომერციული“ ნიჭი უნდა სხვა საქმეებში გამოიყენონ. მით უმეტეს, რომ ახალი „ვერის პროექტი“

საესებით აკმაყოფილებს იმ მოთხოვნებთან, რომელთაც უყენებს მას პოლიტექნიკუმის დაარსების პირობები და მისი ნორმალურ ცხოვრების მიმდინარეობა. უპირატესობა „ვერის პროექტისა“ უცილობელია. შეხედეთ აქ მოყვანილ ვერის რაიონის გეგმას და ეს უპირატესობა თვალში გეცემათ.

რუდოლფი და თვით ქალაქის თვითმართველობა, ვერის პროექტს მიიღებენ მხედველობაში, დაწვრილებით გამოიკვლევენ და შეადარებენ პირობებს და შენობის აგებასაც შეუდგებიან.

დ. კახელი.

მე მსურს სიტურფე!..

თავისა ქებით წამართვი ყური,
 აღარ მომეცი სუნთქვა და შვება,
 თითქო შენ იყო ამ ქვეყნიური
 უკანასკნელი სიტყვა და მცნება.
 ეგრეც რომ იყოს, რად მინდა შენი
 სიჭკვიანე და დარბაისლობა!
 მეც საკმაოდ ვარ ჭკვიანი, ბრძენი—
 მე მსურს სიტურფე და თანაგრძნობა!

ი. მჭედლიშვილი.

მიმქრალი სულის აღსარება

(დღვანდ სტ. მათე ჭრელაშვილის ხსოვნას)

* * *

1. საპოლიტექნიკუმო ადგილი მალეობზედაა მოქცეული, მშვენიერ ჰაერიანია და შემორტყმულია ბაღებით. 2. გარშემო სასწავლებლები—ქართული გიმნაზია, კადეტთა კორპუსი, სისულიერო სემინარია და სხვა... 3. თბილისის შუაგულამდის 2—2¹/₂ ვერსია (მაშინ როცა ნავთლულამდის 7—8 ვერსია... რა „წაღებმა“ უნდა გაუძლოს სტუდენტობას ამ მანძილზედ სიარულში?) 4. სარწყავი წყალი მტკვრიდამ სულ ადვილი ამოსაყვანია და ადვილად მოხმარდება პოლიტექნიკუმის მიზნებს. სასმელი წყალი ეხლაც გაყვანილია თითქმის იქამდის, სხვა კომენტარიები „ვერის პროექტს“ აღარ დასჭირდება... უპირატესობა ვერის რაიონისა არამ თუ აშკარაა, არამედ ხსენებული რაიონი საერთოდ ერთად ერთი საუკეთესო ადგილია პოლიტექნიკუმის ასაშენებლად და თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ გაბაშვილები სწირავენ მას 200 დესტინამდე მიწას, საკითხი, თუ სად უნდა აშენდეს პოლიტექნიკუმი გამორკვეულად უნდა ჩაითვალოს და ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ სენატორი ვატაცი. ბ.

უპირატესობა!

...ეჭიმი ყოველდღე მიჩვევს სამშობლოში დაბრუნებას. მეუბნება, ჰაერის გამოცვლა გარგებასო. სულელი! თითქო აქაც იმისთანა ლურჯი კამარა არ ეკრას ამ ბედნიერ ქვეყნიერებას! ფილოსოფოსობს! თავს იგდებს! ავიწყდება. რომ ყოველგვარი ფილოსოფია დაუსაბამო სისულელეა, დაუსრულებელი მაიმუნობა! იმას რომ ჰკითხოთ, იქნებ შესულიადაც გამომაცხადოს, მაგრამ ნუ დაუჯერებთ, გეთყვით. მე ჯერ კიდევ მთლად არ დამიკარგია გონება. შერყეული რომ ვიყო, განა ასე დალაგებით გელაპარაკებოდით? მაშ ძირს ფილოსოფია! ძირს მაიმუნობა! გაუმარჯოს სინამდვილეს, რომელიც ცხოვრებას სწორედ იმ სახით გაჩვენებთ, რასაც ის მთელს სიგრძე-სიგანით წარმოადგენს!.. მეც სწორედ ამ სინამდვილის შესახებ მსურს ვსთქვა ჩემი აღსარება, გამოვაქვეყნო მისი რთული პროგრამა, რომლის უმთავრეს მუხლს შეადგენს სისხლი, ავაზაკობა, გაიძვერობა... ერთი სიტყვით ყოველივე ის, რაც მხოლოდ ადამიანის საკუთრებასა და ღირსე-

ბას წარმოადგენს. მაგრამ ახლავე გატყობთ, რომ ზიზღს იწვევს თქვენში ჩემი სიტყვების წოსმენა. კარგი, მე ვსდუმდები. ჩამაცქერდით სევდის ქსელით მიბინდებულ თვალებში! ჩამაცქერდით, დააკვირდით ამ ორი ტბის უსიცოცხლოდ სივრცეში ყურებას, უკედ—მიშტერებას. თქვენ დაინახავთ დაუნახავს, თქვენ შეისმენთ შეუსმენელსა, თუნდა იმ ქარიშხლის უსწორ-მასწორო ორკესტრის ხმებს, რომელმაც აწ გაუდაბნოებულს ჩემს გულში გაიარა, ააფორიაქა ყოველისფერი, მომტაცა გრძნობა, მომტაცა ყოველივე ის, რაც ჩემს მასიცოცხლებელ თამასუქს შეადგენდა და ქაოსის ზვირთებში გადასტყარცნა. ჰო და, მითხარით როგორია ეს მელლოდია? ხომ გესმით კარგად? ხომ მიხვდით, რომ ჩემი უსიტყვო მეტყველება უფრო შესაზარი ყოფილა, ვიდრე სიტყვები; სიტყვები, ეს ჩვენი რეალობის დამხატველი ტლანქი ქვაკუთხედი! მისაყვედურებთ, თუ რატომ გაჩერებთ ასეთს საგანზე საშინელებაა, განა? მჯერა! მაგრამ რა ვქნა, რომ მეც თქვენსავით უძლიერი ვარ, არ შემძლიან ამგვარ პროგრამის ქახრაკის უკულმა გადატრიალება! ერთით საკვირველია, რომ ეს საშინელებად გვეჩვენება, ვინაიდან მის შედგენაში ყველანი ერთად ვიღებდით მონაწილეობას: მეც და თქვენც, თქვენც და მეც, ერთი ძალით ვმუშაობდით, ერთად ვადგენდით ცხოვრების ახალ-ახალ სადეკორაციო პროექტებს, რომ ჩვენი ყოფნის უშინაარსობისათვის რაიმე შინაარსი მიგვეცა, წარმტაცი ფერადებით თვითვე მოგვეტყუებინა ჩვენ-ჩვენი თავი და ოლიგარხიულ ღრინაცელში ჩაგვეკლა ჩვენი შინაგანი შემეცნების მხილება, რომ მიუხედავად ასეთი გვირგვინოსნობისა, ჩვენც ისეთივე ქმნილებანი ვართ, როგორც უქანასკნელი მიწის მღილი. ეს ვიცი მე, იცით თქვენც, იმათაც, ქალმაც და კაცმაც, ერმაც და ბერმაც, თვით ღმერთმაც!..

ღმერთმაც?

ჰო, ღმერთმაც, ვინაიდან ღმერთი უდიდებულესი არაარაობის ცნებათა-ცნებაა, ეს ის ღმერთია, რომლის წინაშე წარდგომა და სახის მეტყველების დანახვა უხსოვარ დროიდან საშინელი კატასტროფით თავდებოდა ხოლმე. ჩვენ კი ჩვეულებრივ გერმის ყურთუჯზე მიგვიდგია თავი და მომხიბვლელ ზღაპრის სახით ვუსმენთ ჯადოსნურ წყლის აუზიდან ამოხეთქილ საშინელების შადრევნების ღრიალ-ჩხრიალსა! თქვენ კი არ ვიცი, მაგრამ ჩემს თავში აი ეხლაც, ამ ეჰმად, ამ აღსარების მოთხრობის დროს, ეს შადრევნები არ მძლევენ

მოსვენებას, მინდა ვიკვილო, მაგრამ ხმა არ მემორჩილება, თვალები მსურს დავხუკო, რომ მის საშინელს გამომეტყველებას არ დავენახვო, მაგრამ გუგათა სარკველი თავის თავად მეხდება, თვალები მიშტერდება და ძალა-უნებურად ვუმზერ მის საზარელ ხარხარს და სივრცეში ცეკვას.

ოჰ, ღმერთო, როდის გამანთავისუფლებ ამ სახანაობისაგან?!

ტვინი მერვეა, ტვინი მეღნის ყინულად გარდამექნა და შავს ტალახის წვეთებად ენთხევა ამ პატარა კალამის წვერით. მაგრამ ნუ გეშინიანთ, არ გეგონათ, იმდენი ძალ-ღონის მოკრება შემეძლოს, რომ ასე ადვილად შევძლო მთელი საშინელების ენციკლოპედიის ფურცლების გამოფენა და თქვენ წინ გაშლა ფიანდაზად! მე მხოლოდ მის აჩრდილის ზეწარს გიშლით წინ... ჰო და მაშ სმენა, ბატონებო, სმენა! ყური დაუგდეთ, რას გეტყვით ავადმყოფი სული... მაგრამ რათა ავადმყოფი? არა, არ შეკრთეთ... ეს სულ ისევ იმ წყველი ექიმის ბრალია, იმან ისე შემაშინა რომ... წარმოიდგინეთ, ჩემი თავი ავადმყოფი მგონია, როცა ასე ფიქრებს გავყვები ხოლმე. სულელნი, ათასჯერ სულელნი! თქვენ, იცით რა, მოდით, ისევ გამომყეთ და ჩემთან ერთად გადავხედოთ ამ გადაშლილ უფსკრულს, რომლის სახება მხოლოდ გულ-უბრყვილთათვის დახშულია და დაფარული:

ოჰ, ნეტარება მათ!—

* * *

...როდის ვიხილე ამ საშინელების სურათოვნება, სრულიად აღარ მახსოვს. ეს კი ვიცი, რომ ყველა ეს მას შემდეგ დამემართა, რაც რომ დედაჩემს, ჩემს უბედურს დედიკოს გიმნაზიის რვა კლასი გავუთავე, ერთი სიტყვით, როდესაც მე... გავსტუდენტდი... როდესაც დედაჩემს, ჩემს საყვარელს დედას ბჭყვრილა ლილებიან ტუყურკით დავენახვე და გიმნაზიის ფორმა მის სამხითვო ზანდუკში მივატოვე დაბლა სარდაფში, ხოლო წიგნების ფურცლებზე კი ჩემს მეგობრებთან ერთად აუტო-და-ფე ვიდღესასწაულე...

საწყალი დედა! რა აღფრთოვანებით მომეხვია, რა რიგ მკოცნიდა, რა მომხიბვლელ ზღაპრით აყვავილებდა ჩემს მომავალ ცხოვრების ზამბახსა!

იმ ღამეს არც მე დამიძინია და არც იმას: მე გულადმა ვიწექი, თვალებ მილულული ოცნების სამეფოში დავფრინავდი, ხოლო დედა თავით მომჯდომოდა, ცრემლით კულულებს მისველებდა და

ათას დარიგებას ჩამჩურჩულებდა, რომ მტერი არ გამეხარებინა, სახელოვან მამის სახელოვანი შვილი ვყოფილიყავ, რომლის აჩრდილი, მისი სიტყვით, თვით საფლავიდანაც ლოცვა-კურთხევას მიგზავნიდა.

ოჰ, ღმერთო, რა საამო იყო ეს წუთები!

მეც განაბული ვისინდი მის ჩურჩულს, მაგრამ არა იმიტომ, რომ მის შინაარსს ჩავწლომოდო, არა! ჩემმა აღლომ იგი დიდი ხანია რაც უწყოდა, არამედ, იმიტომ რომ სიყვარული დამემტკიცებინა მშობელდედისთვის, ნამდვილად კი ჩემი ოცნების ანგარიშებს ვისწორებდი. თუ ახლა რა გზას დავდგომოდი.

რა უნდა გამოვიდე? რით შემიძლიან სამსახური გაუწიო ჩემს სამშობლოს? რითი? ჰო, რითი?

— რითი? განა მოკლეა ასპარეზი?— თვითვე ვაძლევდი ჩემს თავს პასუხს: მე ვიქნები მისი დარაჯი, მისი სასიქადულო რუსსო!... ჰიუგო!... შექსპირი!... გიოტე — შილლერი!...

აჰ, ნეტარო დროვ, რარივ უკვალოდ ჩამეფერვლე!

ჩამე ინა.

— ყოველისფერი, ან არაფერი!— გავიძახოდი დაქინებითა.

იმ დროს, მართლაც, ჩემს საყვარელს ბრანდს თავის მნიშვნელობა არ დაეკარგნა და მის თვითეულს სიტყვას ჩემს ცხოვრების ქვაკუთხედად ვისახავდი.

— ყოველისფერი, ან არაფერი! — უფრო დასაბუთებული გარდაწყვეტით ვიტყოდი და სამშობლოს საოცნებო ამურის ფრთებით ნაზად ვუშლიდი ჩემს გულის ვარდსა. „ნუ გეშინიან, ჩემო სამშობლო, ნუ, ნუ! სადაც აქნობამდინ მოიცადე, ეხლაც მოითმინე ცოტაც... სულ ცოტაც... არ მოკვდე, გეთაყვა, არა! რა დროს სიკვდილია! სიკვდილი სიკვდილსაც უზიდნია, იმას რა ხელი აქვს შენთან! აი, მიყურე, გენაცვალე, როგორ შეუცვალო ყველაფერი! მე ვიქნები შენი წინასწარმეტყველი, შენი მებუყე, მე მოგწმენდ კრეძლებს, მხოლო მე... მე... ოღონდ მაკალე ცოტა... სულ ცოტა! აი, წავალ... აგერ ავმართე ჩემი სამგზავრო, ხომალდის აფრა... სულ მალე გავათავებ და როს დავბრუნდები... მაშინ... მაშინ... თუ კვლავ დამხედები ბორკილებში, ამ ღვთის საგმობს საპყრობილეში, სამსონ ძლიერად გარდავიქნები, ან გედეონად, რომ უსჯულოთ ვუტირო დედა. და თუ ვიძლიე, მაშინ... მაშინ... არა, ნუ გეგონება, ჰანნიბალსავით

საწამლავი ვატარო შუშით! არასოდეს! ტყვე, მყის აჩრდილის ზეწარს მოვიხვევ, შემოვიბარები შენს დახშულს საკანის თაღებ ქვეშ, მოგძებნი ძვირფასო, ფერხთ ქვეშ გაგეშლები და შენს გულზე მოყრდნობილი, გაგართობ ამირანის ზღაპრით... ხომ გახსოვს შენს საყვარელ ამირანის შესახებ დარჩენილი თქმულება: აი ამ თქმულებას, ვფიცავ ღვთის-მშობლის მიერ დალოცვილს შენს დლეგრემლობასა, — სულ სხვა ჰანგიით დაგისახავ შენა სულ სხვა იმედის ქსელში გაგხვევ, გაგათობ სხვით და ტანჯვის საზღვრებს ისე მოგტაცებ და გაგაშორებ, როგორც უმანკო ბავშვთა ნარნარი ხმით ნავალობევი „რომელი ქერუბიმთა“ წარითაცებს მორწმუნისა სულს ამ ქვეყნიდანა!..

მერე? როგორ გგონიათ, ავასრულებდი ამ აღთქმებსა თუ არა? როგორ არა, როგორ არა! შეუძლებელი რა არის აღფრთოვანებული ქაბუკის ოცნებისათვის? წარმოიდგინეთ, მე მოლოდინსაც გადავაპარბე. ჩემი ოცნების პერსპექტივებმა დიდებული სანახაობა გადამიშალეს თვალ წინა: მე თითქოს კიდევაც მომელო ქვეყნიერება. ჩემი ხომალდი დატვირთე ყველა იმითი, რაც კი მეცნიერების უკანასკნელს სიტყვას შეექმნა და აჰა, რა ფრთა გავშალე, ჩენს უცხო მერანს ზურგს მოვაჯექ დეღი ჰირდაპირ სამშობლოსაკენ დავიქირე. აი, ცისკიდურზე გამოჩნდა კუშტად მოწყვეტილი ქულა ღრუბელი, მიცრეცილს სახეზე ეტყობა დაღლილობა, მაგრამ მაინც მხიარულია. კუდრაჰა, აღლოთი ვიცან: ელჩი გახლდათ, სამშობლოს ელჩი და იმიტომაც მიცინოდა.

— სალამი შენდა! სალამი, ჩემო სამშობლოს სწრაფლმსროლელო, მოვედ ჩემთან, მოვედ მაგრად გულს ჩამეკარი! მიაბე, რასა იქს დედაჩემი? მეღის? გაიგო, რომ მოვდივარ? სარეცელზეა? ხომ არ შეუწყდა მაჯისა ცემა? არა, ხომ? გმადლობ, ოჰ, გმადლობ ამ პირველი ცნობებისათვის! სხვა, მისი კერა რალასა იქს? კიდევ ბეუტავს? მაგრამ სითბოს ხომ მაინც გვაძლევს? ტაძარი? ხომ არ დაინგრა? არა? მაგრამ ტუჩებზე თრთოლვა დაგთამაშებს, აშკარად ვხედავ, რომ გსურს გადმომცე: „ის შეგიწინებს... გატილდა... ქართ-ლა შთენიათ დასარღვევდა...“ ოჰ, ღმერთო, ნუ თუ!?. მაგრამ ჩემს დროსაც ასე იყო... სხვა?.. კიდევ რალაა საშინელი, შესახარავი?..

ისიც მომითხრობს ყოველისფერზე. შემდეგ მახლობლებს მოვიკითხავ:

— მარქვი, გეთაყვა, ჩემს დედიკოს სჯერა ჩე-

მი სამშობლოში დაბრუნება? მერე ისიც ასე მალე! ჩემთვის კი მთელი საუკუნე იყო ეს დაგვიანება.. ჰოდა რასა იქს? ან ის... ის... ის ჩემი ეთერი რაღას ამბობს?

ჩამეცინა:

— მაცადოს, ეხლა რომ ვილაცა ბავშვი უსუსური შეუყვარებია! სტყუის, თავს იტყუებს თავსა, ღმერთმანი, თორემ იმ უსუსურზედ როგორ გამცვლიდა? ან იქნებ უნდა მიხვეწიოს? ასეა? ჰოო? ჰა-ჰა-ჰა! ვერ მივართვი! განა არ ვიცი, რომ შემდეგში თვითონ მოვა და შემეხვეწება, მაგრამ ტიტინას იმით გადავუხდი სამაგიეროს, რომ პირველ შენანების ცრემლზევე გადავხვევი და ვაკოცებ. გამეცინება, გაიცინებს, ჩვენი სიცილით ია-ვარდნი ცეკვას მოჰყვებიან და ხითხითით ტაშს დაგვიკრავენ!.

სიამოვნების ჟრუანტელი სულს მიფრთოვანებს! აი გავშალეთ იალქნები. ჭახაკის თვითეული გადაწევა აუწერელის სისწრაფით მახლოვებს ჩემს სამშობლო კონცხსა! აგერა ესეც! ღმერთო ჩემო, რა-ამბავია! კონცხი მოურთავთ ყვავილებით, ფერადი ბაირალები გაუფენიათ მთელს კვარცხლბეკზე! აგერა, ხალხიც გადმომდგარა და ათასი ხელი ხელსახოცს მიქნევს... სალამს მიძღვნიან!

სალამი თქვენდა, ოჰ, სალამი, ჩემო ძვირფასო!

სიტყვები ნეტარების ქარმა წამართვა და მაისის ვარდთა და იათა სურნელოვნებით მყის მიმოჰფინა ჩემს საყვარელ სამშობლოს გულზე!

აგერ გადმოვხტი... მსწრაფლ დავემხე მის ტერფთა წინაშე და ამბორ ვუყავ მშობელ მიწას ცრემლების ფრქვევით!

ახ, ნეტარო ზმანების ჩრდილო, რატომ არ გინდა ერთხელ მაინც მოხვიდე კიდევ და შენს მანდილს ქვეშ დამავიწყო ჩემი წამება!..

მაგრამ ის წუთი სულ სხვა იყო. აგერ გავშალე არწივსავით მე მძლავრი ფრთები, სამშობლოს გულში დავტრიალებ. დავიწყე სწრაფი მოქმედება. ევროპის ცათამდე აყვანილი კულტურის ცეცხლი ხელად აღვაგზნე მქრალს კერაში. შესანიშნავი კლასიკნი, ფილოსოფოსნი, მეცნიერნი—ფერხთა წინაშე გავუშალე ჩემს თანამემამულეთ, როგორც საუკეთესო ძღვენი, რომელიც სამშობლოს კეთილ დღეობის საკურთხეველზე დასადგმელად მეკრიბნა უცხოეთის ტურფა წალკოტში. აი, ჩემი ფრთად შესანიშნავი ყოველდღიური გაზეთი „აღორძინება“! იცოდეთ, რომ ეს სიმბოლიური სახელი ტყუილად არ დავარქვი: ამის საშუალებით მსურს სულით და გულით

ვემსახურო სამშობლოს აღორძინებას! დღეიდან იწყება ახალი ერა, ახალი ცხოვრება, ახალი სიცოცხლის ციაგობა! განა არ გესმით, თუ აღმოსავლეთიდან დასავლეთამდე რარიგ გაისმის ჩემი სამშობლოს კურთხეული სახელი? აბა მოლით, გადაათვალიერეთ ახალი ქვეყანა! ნახეთ, გაიგეთ, რას გეუბნებათ ახალი ცნობადის კიდობანი! მის ახალ მცნებათა დაფებზე წაიკითხავთ უახლეს სიტყვას, რომლითაც უძღლური აღსდგებიან, მკვდარი იწყებენ კვლავ ცხოვრებასა, მთელს ქვეყნიერებაზე გაჰხდება ხმა და ძახილი სიცოცხლისა სიცოცხლისადმი! აქ, ამ ჰატარა საქართველოს გულ-მკერდზე დაიდგმება ახალი მეცნიერების საკურთხეველი, დაზგად ჩამოვდგავთ თვით ლაჟვარდ ცისა კამარას. ავალაპარაკებთ დღემდე დადუმებულს უძრავს სატურნს, ახალ-ახალ ციაგთა აღმოჩენას ხომ საზღვარი არა აქვს! ახლა ფილოსოფია! ახლა ეკონომია, ანუ ბუნების მეტყველება, ბიოლოგია, ემბრიოლოგია... რას წარმოადგენენ არისტოტელნი, პლატონნი, ნიუტონ-დეკარტნი, კანტნი თუ კონტნი, სპენსერ-გოლბარხნი, ვინ არის დარვინი, ჰეკელი, ანუ კარლ-ფოხტი ჩამთან შედარებით? არაფერი! ეხლა მათი სახელი ლეგიონია, ისინი ფარაში აირიენენ, მაშინ როდესაც მე... მე გავხდი ახალი მესსია, ახალი ღმერთ-კაცი, ყოვლად შემძლებელი აღნანისი!.. ოჰ, ნუ კი ექვობთ, ნუ იცინით, ნუ გკონიათ, რომ ეს მხოლოდ ბოდვაა, ბოდვა მეოცნებე ანუ შეშლილი ადამიანისა! სრულიადაც არა! მაშინ სრულიად სამართლიანად ვიყავი დარწმუნებული, რჩეულთა რჩეულ მესვეურთა გუნდის ბაირახტარი უნდა ვყოფილიყავ, ღრმად მწამდა ჩემი თავის უაღრესი დანიშნულება და იმ დიადის რწმენით ვსულდგმულობდი, რომ აღვიგზნებოდი ლამპარად და ყველას შთაუწერგავდი მეცნიერებისადმი დიად წყურვილს, ნათელსა ვყოფდი ჩემს უაღრეს დებულებას, რომ თვითეული ჩვენგანი მეცნიერებას ფეხდა-ფეხ უნდა მისდევდეს ჯარის კაცსავით, რომ დღევანდელი ჩვენი ერი კვლავ აღორძინების გზას დაადგეს და ყოველ მხრით დამწიფებული იქმნეს ბორკილების დასალეწავადა მეთქი! დიახ, მწამდა, რომ მეცნიერების მშვიდობიანი გამარჯვება სამშობლო ენაზე უფრო მეტს სარგებლობას მოგვიტანდა, ვიდრე შამქორის ველზე თამარ დედოფლის ბრწყინვალე გამარჯვება, ანუ ასპინძის გამირის დიდი ერეკლეს ხმალი და ჯვარი, მაგრამ..!

ოჰ, მაგრამ..!

წყეულიმც იყოს იგი!

მაგრამ... აი, ეხლაც არ მესმის, როგორ და რანაირად დაინგრა ეს ჩემი ოცნების კოშკი! ვიცი მხოლოდ, რომ ეს მოხდა მაშინ, როდესაც სტუდენტი... ვსტუდენტობდი! ხა-ხა-ხა! როდესაც უნივერსიტეტის საშუალებით თითქმის შეუმჩნეველად გადავსდგი პირველი და უკანასკნელი ნაბიჯი ცხოვრების ლაბირინთში! ვიცი რომ ეს პირველი ნაბიჯი დედაჩემის ლოცვით ვადიდება, მაგრამ ის კი, თუ რატომ მოხდა, რომ ამავე დროს წყეულს ირონიას საშინელი ხარხარი გაჰქონდა ჩემს გარშემო, სრულებით არ მესმის... არ მესმის, არა... ვერ ვამიგია... იყო აქ დედა დამნაშავე? და იმას ხომ იმაზე მეტი ცოდვა არ მიუძღოდა ჩემს წინაშე, რომ ქვეყნიერებას აჩუქა ჩემი თავი!

აჰ, წყეულო დღევ!

მაშინ, ჰო, მაშინ დავინახე ამ საშინელი მორიელის შხამიანი კულიც... საშინელების უფსკრულები... და ეს, სულ ამ პირველი ნაბიჯის გადადგმისთანავე..!

ოჰ, ღმერთო, რა იქნებოდა, რომ ეს ნაბიჯი სრულებითაც არ გადამედგა?

დ. კასრაძე.

(შემდეგი იქნება.)

მ რ ე ს ა

ჩვენმა წერილმა ქართველ სოციალ-დემოკრატიის კრიზის შესახებ გაწიწმატებული პასუხი გამოიწვია „მერცხლის“ ფურცლებზედ:

„სოციალ-დემოკრატიის კრიზისზედ განუწყვეტელი ლაპარაკი—ეს ჩვეულებრივი წესია ყველა ქვეყნის ბურჟუაზიულ და რეაქციონურ მწერლებისა და ქართველ თავად-აზნაურობის ორგანოს თანამშრომელმაც რომ მაზედ ილაპარაკოს და სწეროს—აქ გასაკვირველი არაფერია“.

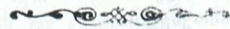
თუმცა „მერცხალი“ ამ უფლებას გვანიჭებს, მაგრამ ვაკვირვებით კი ისე უკვირს, რომ უბრალო პასუხის გაცემაც გაუძნელდა და ქორიკანა დედაკაცისავებ ნიშნს გვივებს:

„ჩვენ კი ვფიქრობთ: უნაყოფო და საბოლოოდ განწირულია ის წოდება, რომლის დამცველად და იდეოლოგიად გამოდის ჟურნალი „კლდე“. და უმჯობესი იქნება მისმა სულის ჩამდგმელებმა ამ წოდების უმწეო მდგომარეობაზედ იფიქრონ, ვინემ ს.-დემოკრატიის კრიზისზე.“

ამას ჰქვია „კეთილი სიტყვის გება“!

რა შუაშია აქ წოდება და ისიც თავად-აზნაურული, ამაზედ „მერცხალს“ არაფერი არ დაუტიკიკებია. თუ ღმერთმა არარაისგან ქვეყანა გააჩინა,

სხვის წერილიდან საკუთარი ქორის შექმნაც შეიძლება. ასეთი „სამღეთო სჯული“ სოციალ-დემოკრატი პუბლიცისტებმა ალბად ზედ-მიწევნით იციან და ჩვენი წერილიდან მათაც ის ქორი შეჰქმნეს, რომ „კლდე“ ზუბრების ორგანოა. ზუბრი, პურიშკევიჩი, შოვინისტი — სოციალ-დემოკრატიებისათვის ისეთივე გასართობია, როგორც კატისთვის გორგალი და ვნახოთ როდემდის აგორავებენ ამ გორგალს.

შინა მრეწველობის აგონია ჩვენში

II.

როგორც აღვსუსხეთ, უკვლავ საწარმოვო იარაღები ყოვლად სდა და ჰრიმიტიუღია. მხოლოდ დგიმსა და სავარცხელს შეიძლება შიამურდოს უცნობმა უურადლება, მაგრამ ისინიც თანამედროვე ტექნიკის მიხედვით ვერავითარ კრიტიკას ვერ გაუძლებენ. მწარმოებელი კი შეტის სიფრთხილით ექცევიან. წინაღ სავარცხელს, როცა შინა მრეწველობა მთელ შიდაში მოდებული იყო, სავანგებოდ ამზადებდნენ დასელოვებული ოსტატები და ბაზარში გამოჰქონდათ გასასუიდად. ამ უამად არც ერთი შინა მრეწველობის იარაღი ბაზარში აღარ იშოვება და მხოლოდ ის იარაღებია უკანასკნელი იმედი და ნაშთი, რომელნიც შენახული აქვთ მწარმოებელთ. სამწუხარო ისაა, რომ ეს იარაღებიც დაზიანებულია დროთა ბრუნვის გამო...

ამ დანეკა დღეს შინა მრეწველობა ჩვენში. უაგვლგვარ წარმოებას აქვს თავისი მიზანი და დანიშნულება, რაიცა ერთიანად დამუარებულია ნიკთიერ სარკებლიანობაზე. როდესაც ჩვენ გხედავთ, რომ სოფლად აქა-იქ ეწევიან სამრეწველო შრომას, ეს გარემოება ჰირველ უფლისა ამ სინამდვილეს გვიხსნის, რომ მწარმოებლისათვის აკეთი შრომა—წარმოება რამდენადმე სარკებლიანია ან, რაც იგივეა—იშას, რომ სხვა საქმეები არაა, რაშიაც იქნას ძალა გამოყენებული. აბა ვახსოთ რამდენად სასარკებლო და სარტეიანი ეფთვიდა ეს მრეწველობა, რამდენად გაშლილი აქვს ასპარეზი თანამედროვე მრეწველთა შრომისათვის.

რომ ეფველი ძალა შინა მრეწველობისა გაშუქებული და გამორკვეული იყოს, ავიდოთ ტიპიური ნაყოფი შინა მრეწველობისა: აბრეშუმი. შავალითად სახალდუხედ იქსოვება აბრეშუმის ძაფიდან დარაია, რომლის სიკანე უდრის $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ ალბის, ხოლო სიგრძით დახსლოვით საჭირთა ათი ალბი. როგორც ჩვენი მუშა-ქალი მთგვითხრობს ამ ზომის მასალის შექმნაზე მწარმოებელი ხარჯავს:

- 1) აბრეშუმის ძაფის ხვევაზე . . . 5 დღეს
- 2) ხვეული ძაფის დასტვაზე . . . 8 "
- 3) დაგბობა, დაქსელვა & გახმობა 4 "
- 4) დეიში და სავარცხელში გაურა. 2 "
- 5) ქსოვა შესრულებას 9 "

ს უ ლ 28 დღეს.

ამ რიგად, ერთი დედაკაცი სრულ ოცდარვა დღეს შრომობს, რომ საბოლოოდ დაამზადოს ერთი სახალუხე მასალა!

— მერე როგორ ჰქვიდით საშუალოდ ამ საქონელს? — შევეკითხეთ მწარმოებელს.

— საშუალოდ ექვსი მანეთი ღირს ეს საქონელი, ხან მეტი, ხან ნაკლები. მაგრამ იმას კი ამკარად ვგონობ რომ შრომის ფასად აღარაფერი მრჩებაო. ჯერ თვით აბრეშუმის ძაფი ჯდება 3-3 მან. :0 კან. ასე რომ დედაკაცს შრომის ხელფასი უწევს 2-50კ.—3 მანეთამდე, ესე იგი დილის რისკრიდან დაწვებული, ვიდრე საღამოს ბინდი მოეფიქებოდეს სოფელს, ქალი იღებს რვას თუ ათ კანუკს. და ამ ფულით შესაძლებელია განათავის რჩენა დღევანდელ ცხოვრების პირობებში?!

მძიმე, მეტად მძიმე შთაბეჭდილება მოახდინა ჩვენზე პირველმა მწარმოებელმა დედაკაცმა. ეველაფერში ამკარად სჩანდა, რომ ჩვენი ცხოვრების ძველ წყარმთვით პირობებს ახალი ვითარება მისდგომია კარზე და ერთიანად გაურთიყვის იგი; ხალხის ნივთიერ კეთილდღეობის ერთი დიდი ძალა დაუნგრევია და მოუსპია.

მწარე სინამდვილეში კიდევ უფრო დაგზანთრევის. ჩვენ ვიფიქრებთ: ეგებ სხვა კუთხის დედაკაცების შრომა უკეთეს პირობებში და გაუმართეთ განსა. მცირე დრო დაგვირდა, რომ ნათლის-მცემელის ეკლესიის მივასლოვებდით, ეკლესიის არე-მარე ერთგვარი ცენტრი იყო, სადაც მოხუცი დედა-კაცები, უმთავრესად მოლოზნები, თავიანთ დეებს ქსოვა და ართვა-ხვევაში ატარებენ.

დაგვისახელეს ქანი „კაჭულია“. ეს იყო დრმად მოხუცებული ადამიანი, თუმცა ჯერ კიდევ უოხლად გამოიყურებოდა. საზოგადოთ, ჩვენ დიდად გვინტერესებდა აგრეთვე შინა მრეწველობის ძალების წდოვანობაც, რადგან ეს გარემოება მეტის მეტად მნიშვნელოვანია საქანა არ ვიცით, რომ ახალგაზრდები მუდამ მეტის სთხოვენ ცხოვრებას და მეტ სარგებლიანობას ეწაფებიან? ხნოვანობის გამოჩვევა კი ამკარად გახდოდა იმას, თუ რამდენად სსარგებლო და ძლიერი ფაქტორი უოფელა ისა ხალხის ცხოვრებაში. ამიტომ ეველას უპირველესად ვეკითხებოდით:

რამდენი წლისა იქნებით დედა?

ორი ემაწვილი მახლდა ამ ადამიანის მცნობი. დედაკაცმა ამაებს ახედ-დასუდა და ჩურჩულით გვიპასუხა: ორმოცდა ხუთი წლის ვიქნებიო. მასუხმა შეუკავებელი სიცილი გამოიწვია ჩემს მსლებლებში, რომლებმაც დამარწმუნეს, რომ ის ოთხმოცი წლის მანინ იქნებოდა.

შინა მრეწველობის სურათი კი ისეთივე გადაგვიშალა, როგორც პირველთან. უკვე საგნობელი იყო, რომ

მოელ მიადმოში საქმე ერთიანად იყო დაუძლურებული. ერთხანთ მოვლენას და მიზეხს ერთხანთ შედეგი გამოუწვევია. ეველასი შინა მრეწველობის ავთიან ჩივიან და წუწუნებენ: შემოსავლის ერთი წეარო დაგველუზაო.

იქვე ახლას შეგვხვდა აგრეთვე ერთი დრმა მესენაკე — მატა წილოსნისა, არანაკლები 85 წ. ეველაფერში ეტობოდა რომ მეორე სამეფოს მალე ეწვეოდა. მის მწიას ქოსს უკვე აკლდა მზარეულ-მატრონის ხელი. ეველაფერი არეულ-დარეული იყო. ქახის შუა აღაგას დაგვხვდა გამართული საქსოვი ოარადები, რომელსედაც მუშაობას განაგრძობდა. ბაჟის შიში ეველას დიდად აწუხებდა. საბრალთნი! ის კი აღარ იცინს, რომ საბაჟო მათ აღარაფერი დარჩენია. დაიძებულმა, რომ ბაჟზე შიში ეოვლად უსათუძლოა, მოხუცმა გადმოაღაგა თავის „სიფეთიდას“ მრავალი სხვა და სხვა ნაწარმოები, უმთავრესად აბრეშუმისა. ეტობოდა, რომ მწარმოებელ მატას საბაზროდ დაემზადებინა საქონელი, მაგრამ ვეღარ გაუვიდნია. ეს შეხვედრა რამდენადმე საურადღებო აღმოჩნდა. საქონელი არ იყო დახითიანად შესრულებული, მაგრამ საგულისხმო ის საუბარი იყო, სადახანც შევიტევეთ თუ როგორი მოკრძალებითა და აღფრთოვანებით მიურთმევიან მოხუცებულ ქალს თავისი ნაშრომი — საკაბე დრათა დახხხუთის სადგურზე მარამ დელოფლისათვის, რომლისგანაც სახუქრად მიეღო ოთხმოცი მანეთი ნადლი ფული და იძებები სამეომისოდ. მართალია, ეს ქალი დღესაც არაფერს იღებს ხაზინიდან, მაგრამ იძელი მანინ არ დაჰგრვია — „მინდალს მანინ მივიღებო“. და ამ იძებებს ბებერს კიდევ უფრო ის გაჩემოება უხერვავს, რომ მწარმოებელს 1909 წელს მიწად-მოქმედების და მიწად-მომწობ მთავარ სამართველოდან მიუღია ქების ქადალი „ЛОХВАЛЬНЫЙ ЛИСТЪ“. აღბად იმოტომ, რომ მწარმოებელი წახსლისონ. ფაქტი საგულისხმოურათ იმით, რომ ზედმიწევნით ახსითაებს იმ ზომებს მთავრობისას, რომლითაც ხალხის ეკონომიურ კეთილდღეობის აღდგენას სცდილობს...

თითქმის ეველა მწარმოებელი დავიარეთ იმ დღეებში, მაგრამ ეველგან ანლოტოიური სურათი გადაეკუშალა. მხოლოდ დრმა მოხუცებულები ეწეოდნენ შინა მრეწველობას, და მიუხედავად იმისა რომ მათი შრომის ხელფასი უკეთ პირობებშიაც დაბალი იქნებოდა — ძლიერა წუწუნებდნენ: უზატრონებს თავი ვერ შეგვიანხავს დღე-ადამიანი შრომითაო.

შევხვდით აგრეთვე ქულის მქსოველებს. „ჭილობის ქუდი“ იქსოვება ჭილოს დერაბებითან. ერთს საშუალო ზომის ქუდს სჭირდება დაახლოვებით ოცდაათი ალაბი დაწნული ჭილო. ერთს ასეთ საშუალო „ჭილობის“ დამზადებას მშრომელი ანდომებს დაახლოვებით:

- 1) წმელას დაქსოვა — 1 დღეს
- 2) შეკერვას — . . . 1/4 "
- 3) საკერავი ძაფი — 2 კან.

ბაზარში ასეთი ქუდი იუიღება საშუალოდ 12 კან., ე. ი. დედაკაცის 1 1/4 დღის შრომა ფასობს ჭკავის დერაბების მოტროვებას, მოტანას და ძაფს თუ მივიღებთ მხედველობაში) სულ 8—10 კანუკად. ახუ დღე-

ში ერთ მხრად. მიუხედავად იმისა, რომ მწარმოებელი ხელფასის თითქმის ღარიფერს იღებს და თან ხალხის შეიკვლავებით ძალა (покупательная сила) ძლიერ დაცემულია, — ასეთ იაფ-ფასიან თავისურაფს ხალხი ერთიანად ეთხოვება: რაღაც მოდარა და ეველანი რუსულ ქედებს და ფაბრიკებში დამზადებულ „შლიანებს“ ეიღულობენ. თვით სოფლის გლეხობაც დაადგა ამ უკანასკნელ ხანში ასეთ გზასა...

შეგვხვდა აგრეთვე ჭილობის მქსოველიც. მაგრამ ეველანი — როგორც ვითქვით — ღრმად მოხუცებული არიან. ჩვენ არ შეგვხვედრია მწარმოებელი ნაკლები 50 წლისა. ეველასზე ხშირად 60 წლისაზე მეტი გვხვდებოდა.

ჭილობის მქსოველი იყო მამაკაცი — ნიკო გვარჯალაძე — 78 წლის მოხუცი, რომელსაც მინდორად, უანში მუშაობა სრულებით აღარ შეუძლია. როგორც მოგვხსენებთ, ლანჩხუთს ახლავს დასავლეთის მხრივ ჭაობიანი ადგილები. ამ ჭაობში ძლიერ ხარობს ჭილობი, საიდანაც მას უხვად ეხიდიბიან. როგორც ბ. ნიკომ აკვირსნა, ერთ საშუალო ჭილობს უნდება დასვლოვებით 2 1/2 კონა ჭილობი. ერთ საშუალო ურემზე დატევა ასეთი 150 კონა. ჭილობისათვის ხმარობენ ყოვლად ზომიტიულ სვარცხელს. ეს სვარცხელი წარმოადგენს უსწორ-მასწორთ თხელ ფიცრის ნაჭერს ერთნაირ ზომით დახვრეტილს. ამ ნახვრეტებში გაურილია ძაფები, რომელზედაც სწნავენ ჭილობს. მართო ერთს ჭილობისათვის საჭირო ბაწრის დაგრესს უნდებიან დასვლოვებით 1/3 დღეს, თვით ჭილობის მოქსოვას სჭირდება 2/3 დღე. ბაწარს აკეთებენ საშინაო კანთიდან. ჭილობის ქსოვა განსაკუთრებით განვითარებულია სოფელ ჩიბათში. ეს კულტურული სოფელია და მდებარეობს ლანჩხუთიდან სამი ვერსის სიშორით დასავლეთის მხრივ. ჩიბათში ჭილობის ქსოვას ფართე ნიადაგი აქვს. ბაწარზე უხვად სადებებს დღესაც, თუმცა საწარმოვო ზირობებში ჟერაც არავითარი გაუმჯობესება არაა შეტანილი. ის გარემოება, რომ ჭილობის წარმოება დღესაც ცოცხლობს და მას ძალ-ღონეს აძლევენ მოხუცნიც და ახალგაზრდანიც, აიხსნება იმით, რომ ჯერ-ჯერობით კამბიტლის-ტურ ქვეყნებს ამ დარგში ვერ უთქვამთ ახალი სიტუვა. ამ სიტუაციით კი ძლიერ სარგებლობენ განსაკუთრებით ჩიბათელები და დესელები.

საშუალო ჭილობის საბაზრო ფასი უდრის 20 — 25 კაპიკს. სადაც წარმოება საბაზროდაა, ე. ი. მთელი ჯალანობა მთელ თავის ძალს წარმოების ამ დარგს ანდობენ, — იქ ბევრი-ბევრი მწარმოებელია 20 — 30 კაპიკი მოიგოს დღეში — ყოველგვარ ხარჯს გარეშად. ეს შემოსავალი დიდად სასარბიელია გლეხთათვის, თუმცა უბრალო უნებობის დროს გლეხ-თოხხელს ამავე ადგილებში 100 — 120 კაპ. აძლევენ დღიურ ქირად.

ოჯახებში, სადაც ჭილობის ქსოვას ეწევიან, აგრეთვე ჯალათებს, კოდორს, კიდელოს და სხვა, ოჯახში და მიუხედავად მისხანარ ნივთებს. ამ ნივთებს წინად ხშირად შეხვდებოდათ ბაზარშიც, სადაც ამაზე დიდი მოთხოვნილება იყო. მაგრამ ამ ბოლო ხანებში

მევენახეობამ და სოფლის მიუხედავად უფრო დაზარადა დიდად იცვალა ფერი და მიიღო უფრო გობივრული ხასიათი. გაუმჯობესებული იარაღები და ახალი საშუალებანი მიუხედავად აუცილებელი გახდა, ესენი თან და თან გავრცელდნენ ჩვენ ხალხში და ამან ერთიანად გარიყა ძველი უბრალო და სადა საშუალო იარაღები. დღეს იშვიათად და ძხელად შეხვდებით წინანდელ საწარმოვო საშუალებათ ბაზარზე. სანაცვლოდ ამერიკულ ვახის მანქანები, ჩალის საჭრელი, საღეწი, სახნავი და სხ. გაუმჯობესებული იარაღები თან და თან მეტად გამოაქვთ ბაზარზე, რაცაც სოფლის ცხოვრების ახალ ზირობებს ჰქმნის და ახვითარებს.

ეველასზე უფრო გავრცელებულია სოფელ ლანჩხუთში შალის წინდების ქსოვა. იშვიათად შეხვდებით ზამთარში ოჯახს, სადაც დედაცავე წინდას არა ქსოვდეს. უმთავრესად საშინაოდ. ამ შემთხვევაში შრომის ხელფასი არაა მხედველობაში მიღებული. გამძლეობა და სითბო, რაცაც შინაურულად მოქსოვილ წინდების თვისებაა, ერთიანად ამართლებენ მწარმოებლის ინტერესებს. მაგრამ მოლოზნები და მოხუცი ქალები წინდებს საბაზროდაც ქსოვენ. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში მწარმოებელს ხელფასი აინტერესებს, რაცაც ისევე უმნიშვნელო და მცირეა, როგორც სხვა წარმოების დარგებში. როგორც მწარმოებელმა აკვირსნა საშუალო წინდაზე იხარჯება დასვლოვებით 2 1/2 კვერცხი მატული, კვერცხი მატული სუკეთესო ხარისხისა დირს ექვსი კაპიკი (ასეთ მატულიდან ქსოვენ წინდებს). დანარჩენი დამუშავება თითო წვეილ წინდის თხოვლობს: 1) მატულის დაკევა — 2 საათს, 2) მატულის დაჩეხა — 3 საათს, 3) აძახე — 2 საათს, 4) ქსოვა — 8 საათს და 5) თელა — 1 საათს. ბაზარზე ასეთი წინდები იუიდება ჩვეულებრივ ზირობებში 25 კაპიკად. აქედან სამი მური მატულს უნდება, ხოლო ორი მური რჩება მწარმოებელს ხელფასად ოცი საათის ჯავაში. ეველასათვის, აშკარაა, რომ ასეთი მცირე ხელფასი ცხოვრებიდან კარიფულ მოხუცების ძალსაც ვერ დააკმაყოფილებს; ახალგაზრდებზე ხომ ნუღარას ვიტყვით.

მაგრამ წინდების საქმეშიაც ახალი გემო და მოდა შემოდის ხალხში. შალის წინდები ძლიერ მოუხეშავნი არიან. დღევანდელი ჩვენი მომხმარებელი კი ნაზი არსებაა, მას საამო ნივთი, მხატვ სვანია აინტერესებს. ამიტომაც, რომ სოფლის ბაზარზე წინდებიც აგრე ნაზი და სუფთა გამოაქვთ, მანქანებით დამზადებული. მანქანების საშუალებით უმეტესად ბამბისგან აკეთებენ. მოგვხსენებთ, რომ ბამბიდან და აბრეშუმიდან ძლიერ სუბუქი და სუფთა წინდები მზადდება. და რადგანაც ასეთ საქმიელზე მოთხოვნილება თან და თან გიზარდა ჩვენს ხალხში, ჩვენ ვხედვით რომ მწარმოებელნი ცდილობენ ახგარიში გაუწიონ ხალხის მოთხოვნილებას, ეკებებიან შემოსავალ — სარგებლის ახალ წყაროს და იძენენ საამისო მანქანებს. მადანობის გარდა, სადაც მანქანებით დამზადებული წინდებია, სოფლად ერთი საგანგებო სახელფასი, თუ გინდათ ფაბრიკა და ვარქვით, სადაც ერთი ასეთი წინდების საქსოვი მანქანა

მუშაობს. მანქანის ღირებულება უდრის 120 მანეთს. აშკარაა, რომ აქ მინა მრეწველობის საზღვარი გადასხულია და წარმოებს მანუფაქტურული ხასიათი მიუღია. ამ მანქანისათვის საჭირო ბამბის ძაფები სხვა და სხვა ფერადებისა, მანქანებითავე დამზადებული და შარტიანით უადულობენ. ჩვენ მიერ დასასკელებულ „ფაბრიკა“-ში ბამბის ძაფს იკვეთენ რუსეთიდან, ქალაქ რიგადან, სახელდობრ „Рижское товарищество бумаго-прядильной и лено-ткацкой мануфактуры в Риге“. მანქანაზე დაქირავებული ქალი მუშაობს. ამ მწარმოებელის ჩვენებით თითო წვეილ წინდას სჭირდება საშუალოდ 1¹/₈ კვერცხი ბამბის ძაფი. ღირებულება საწინდე ძაფისა უდრის 18 კაპეის. და მანქანაზე ნორმალურ ზირბებში და საშუალო ენერგიით მოქსოვს დღეში 8 წვეილ წინდას. ბაზარში კი—და ეს ნაწარმები უმთავრესად საბაზრად იქმნება,—მანქანით დამზადებული წინდები საშუალოდ იყიდება 35 კაპ. ამნაირად ჩვენ ვხედავთ, რომ მწარმოებელი მანქანის საშუალებით დღეში იღებს წმინდა შემოსავლს (35—18) × 8 ე. ა. 1 მ. 36 კაპ.

როგორც ხედავთ, მანქანა დიად სახეირო, უფოილა მწარმოებელისათვის და ის თათქმის თხუთმეტჯერ მეტ შემოსავლს იძლევა დღეში ვინემ სდა იარაღებით მუშაობა. და მერე საქნელი მანქანით გაცილებით უფრო სუფთა და ნაზი კეთდება, ვიდრე ხეიით. ამიტომ მანქანის ნაწარმებს თან და თან მეტად ეწაფება ჩვენი სოფლის ხალხი.

თევდ. ლლონტი.

(შემდეგი იქნება)

ჰ ო მ რ უ ლ ი

მე-XVI საუკუნის ბოლოს და XVII-ის დასაწყისში ინგლისი ისეთივე სასტიკ პოლიტიკას აწარმოებდა ირლანდიაში, როგორც ამავე ხანაში სპარსელები, მაგ., ჩვენში, როგორც ოსმალები ბალკანებზე და სხ.ეს ერთგვარი ზოოლოგიური „სოლიდარობა“ იყო იმდროინდელ მძლავრ სახელმწიფოებისა.

როცა კითხულობ მაშინდელ „ისტორიებს“ ინგლისისას, ან თუნდა სპარსეთისას—პირდაპირ გაცოდებით იმ მეთოდების მსგავსებით, რომლითაც დიდი სახელმწიფონი ანადგურებდნენ პატარებს.

ზოგიერთი ამონაწერები, სახელები რომ შეიცვალოს მარტო, ერთგვარად გამოდგებიან სპარსეთისათვის, ინგლისისათვის და სხ. სახელმწიფოთათვისაც. კელისაბედმა გაგზავნა სერ პიტერ კარუ, რომელმაც ამოელიტა ერთიანად ირლანდიაში მთელი სოფლები, უსუსურ ბავშვებიანად... ინგლისის მთავრობამ გაგზავნა ღენერალი სიდნეი, რომ

მელმაც ამოსწვა ყველა სოფელი ტიპერარისა, ვატერფორდისა და ლიმერკისა, ააფეთქა მემამულეთა სახლები და ამოსწყვიტა ან ჩამოაღორჩო მცხოვრებნი... აი როგორ დასახლეს ინგლისელები ქვენს კუნტში: მთებში გახიზნული მკვიდრნი დაიბარეს 1577 წ. და აღუთქვეს „პატიება“, როცა ისინი მოვიდნენ რიცხვით 400 სულამდე, შემოერთებენ ჯარის კაცნი და ამოელიტეს უწყალოდ“.

ვისაც გადაუკითხავს შაჰბაზ დიდის ისტორია მაინც, გაჰკვირდება, თუ როგორ სავსებით სრულდებოდა ესევე პროგრამა აქ, საქართველოში, როგორ იწვოდა ღ იელიტებოდა კახეთის პროვინციები როგორ იყრებოდა ხალხი და ინგროდა მათი სახლები; მოაგონდება მკითხველს ისიც, თუ როგორ ვერაგულად ამოსწყვიტეს საფურცლეში, დაბარებული კახელი მეომარები... მთებში გახიზნული და სხ.

პარალელი წვრიმალეზამდის მიდის, თუ როგორ იქაც და აქაც ჰყიდნენ ძალით და მოტყუებით ტყვეებს, ქალებს, ბავშვებს, როგორ გადმოჰყავდათ ამომწვარ ადგილებზედ თავისი ეროვნების წარმომადგენელი, როგორ აგინებდნენ ჩვეულებადათებს, ეკლესიას და სხ.

თითქო მთელს ქვეყანას დაჰქროლავდა გაუმადლარი, სისხლის მსმელი ვეშაპი. მაგრამ ჟამნი იცვლებოდნენ და თუმცა ხალხის საყლეტი მანქანები და სურვილები მძლავრ სახელმწიფოთ მეტადა ჰქონდათ განვითარებული და გაღიზიანებული ყოველთვის—თანდათან უფრო კულტურულ საშუალებათ მიმართავდნენ ხოლმე.

მაგალითად ინგლისმა, საფრანგეთმა ამოელიტა-ხოცვასთან ერთად შემოიღო მისიონერობაც, ვაქრულ-ეკონომიური ამოღორჩობაც, არყით და სასმელებით მოწამვლაც და გარყვნაც, ზნეობით დაცემაც იმ ერისა, რომლის გადაყლაპვაც სურდათ (თუმცა უკანასკნელს საშუალებას, უნდა გამოეტყდეთ, სპარსელებიც კარგად იცნობდნენ). ასეთმა „კულტურულმა დაპყრობამაც“ ვერ მოსპო ეროვნული შეგნება სხვა და სხვა წვრიმალ ეროვნებისა და გამუდმებული ბრძოლა, შფოთი, აჯანყებანი ყოველთვის საფრთხეში აგდებდნენ დიდ სახელმწიფოთ.

და ჩვენ ვხედავთ რომ თანდათან თუ მიზნები პატარა ეროვნებათა გადაყლაპვისა არ იცვლებიან, საშუალებანი მაინც უფრო კულტურულ და ნაკლებ სასტიკ სახეს იღებენ. გერმანიას ეხლა, მაგ., არა ნაკლებ უნდა პოლონეთის გასრესა და ამოქმა,

ვიდრე ავსტრიასა ან რუსეთსა, მაგრამ ბარბაროსულ საშუალებას ამოყლებთისას ვერ მიმართავს; საფრანგეთი იქნებ უკეთესის თვლით არ უყურებს კონგოს, ვიდრე მისი წინაპარი—ველურებს, მაგრამ თუ დიდი სახელმწიფონი კიდევ ბედავენ უღვთო სისასტიკეს განაპირა ქვეყნებში, ანუ სხვა „ფერის“ ხალხთან—ევროპის მიდამოებში და ახლო-მახლო კულტურულ ცენტრებში ამას ველარ ახერხებენ.

ინგლისი, როგორც ყველა ერების მოწინავე პოლიტიკური გამოცდილებით—ეხლა ახლს გზას დაადგა და შეიცვალა არა მარტო საშუალებანი ბრძოლისა პატარა ერებთან, არამედ მიზანიც: იგი იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ სახელმწიფოს სიძლიერე გარეგანი სიდიდით და თოფზარბაზან-გემებით კი არ განიზომება მხოლოდ, არამედ შინაგანი სოლიდარობით სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილებისა. ინგლისის მთავრობის და ხალხის თვალში ნელ-ნელა შეიქრა ის ჯანმრთელი აზროვნება და პოლიტიკა, რომ სხვა და სხვა შემადგენელი ეროვნებანი სახელმწიფოსი თვითონ არიან დაინტერესებულინი სახელმწიფოს მთლიანობა-სიძლიერით და, მაშასადამე, გამოყოფვა მათთვის სასურველი არ უნდა იყოს.

როგორც წინა წერილშიაც მოვიხსენიეთ, მაგალითებმა და გამოცდილებამ ეს აზრი განამტკიცა ინგლისის საზოგადოებასა და მთავრობაში. ამიტომ მან ფართოთ გაუღო კარი ავტონომიურ პრინციპს, ე. ი. სახელმწიფოს შემადგენელ სხვა და სხვა ერის პოლიტიკურ სიწიფეს ნდობა გამოუცხადა. და ამით იცვლება ძირითადი შეხედულობა, რომ პატარა ერები უნდა მოისპონ და გაითქვიფნენ ბატონერის ფარგლებში. ამითვე იწყობა ის ხანა, როდესაც სახელმწიფო კი არ უნდა ასუსტებდეს, არღვევდეს პატარა ერის სულიერ და ფიზიკურ ძალას არამედ უნდა ხელს უწყობდეს მის აღორძინება-გაღონიერებას. ამას მოითხოვს თვით სახელმწიფოს ინტერესი: რაც უფრო მძლავრია შემადგენელი ნაწილები, მით უფრო ძლიერია თვით სახელმწიფოც—ეს ერთის მხრით და მეორე მხრით, ათვალწუნებული ნაწილი სახელმწიფოსი ყოველთვის თხოულობს დიდ ხარჯს თვით ამ გადაგვარების პოლიტიკისათვის და აჩენს შინაურ მტერს. კეთილმზრუნველობით კი, როგორც კარგი მონადირე, სახელმწიფო ერთი სროლით ორ კურდღელსა ჰკლავს: ამარებს თავის შემადგენელ ნაწილებს და თავისუფალი ხდება იმ ხარჯებისაგან, რომელსაც იწვევს

განუწყვეტელი დარაჯად დგომა და თვალყურის დევნება მშვიდობა-დარღვეულ ნაწილში.

უეჭველია, ინგლისის მაგალითი გავლენას იქონიებს სხვა სახელმწიფოებზედაც და თუ მე-XIX საუკუნე—ხანა იყო ბარბაროსულ მეთოდების შეცვლისა „კულტურულ“ დაპყრობის მეთოდებით, მე-XX საუკუნე განამტკიცებს თ ა ნ ა მ შ რ ო მ ლ ო ბ ის პრინციპს დიდ და პატარა ეროვნებათა. ამას ნამეტნავად ხელს უწყობს როგორც ადვილი გარდაცემა და გავრცელება იდეებისა და ნაცადისა ერთი სახელმწიფოდან მეორეში, ისე მეტი შეგნება, რომელიც ფებს იკიდებს ხალხის ფართე მასებში, მუშებში, რომელნიც თან-და-თან მეტ გავლენას იძენენ საერთა-შორისო საკითხებში. რასაკვირველია, შორს არის ის დრო, როცა ყველა სახელმწიფო პირნათლად შეეგებება ეროვნებათა ასეთს სურვილებს, მაგრამ თვით სახელმწიფოებრივი ინტერესები დაჟინებით მოითხოვენ ამას. მეტადრე აშკარა ხდება ეს ისეთ სახელმწიფოებში, საცა ისტორიას მრავალი ერისათვის მოუყრია ერთად თავი.

სხვათა შორის ასეთია რუსეთიც. რუსეთის მთავრობის პოლიტიკა გადასცდა, მართალია, იმ ბარბაროსულ ხანას, როცა აღმოფხვრით, და მახვილით „შეიძლებოდა“ ეროვნებათა ერთმანეთში ათქვეფა და გარდაქმნა, მაგრამ მეორე ერიოდში „კულტურულ დაპყრობაში“—მიანიც გამოჰყოლია „ვარ-ვარიზმები“ წინა ხანისა, თუ ითქმის ასე. თუმცა, უნდა გამოვტყდეთ, რომ აქ, საქართველოში „კულტურული დაპყრობა“ ისეთ სახეს იღებს ბევრჯელო, რომ ბარბაროსობა აღარც საჭიროა: ნელ-ნელა გვისპობენ კულტურულ ყველა საშუალებას, გვიბამენ ენას სკოლასა და ეკლესიაში, სდევნიან ეროვნულ შეგნების მატარებელთ, გვისახლებენ „თავისუფალ“ და გაყიდულ მიწებზედ შიდა გუბერნიების მცხოვრებთ, როცა ჩვენი გლეხობა მოკლებულია „არსების პურსა“ და სხ. და სხ. (ამაში მეტი წილი დანაშაულისა ჩვენვე გვაწევს კისერზედ, რადგან შეგნებული, სოლიდარული მუშაობით ვერ ვიჩენდით უნარს აღორძინებისას). ეხლა, როგორც ჩვენმა ჟურნალმა აღნიშნა, წყლის შეკვრასაც გვიპირებენ, რომ მულანის ველში დასახლებულ რუსებს აუყვავონ ველ-მინდორი და ამ გვარად ერთგვარი „ოლსტერი“ გააჩინონ კავკასიაში. ეს მთელი სისტემაა, რომელმაც უნდა მიიყვანოს კავკასიის ხალხი უკიდურეს გადაგვარებამდე, რადგან უნო, უკულტურო, უტერიტორიო და ბოლოს უწყლო ხალხს რაღა მოეთხოვება—და თამამად

გვეტყვიან: თქვენ, ეი, სადა ხართ, რანი ხართ, რას ლაპარაკობთ, აი ჩვენ შემოვიტანეთ კულტურა და სიმდიდრე, უყურეთ, ჩვენმა ხალხმა როგორ ააყვავა უდაბნოც კი და თქვენ სამოთხითაც ვერ ისარგებლეთო. და მართალია იქნებიან ერთის მხრით—ჩვენ ვერასოდეს ვერ ვსარგებლობდით იმით, რაც ჩვენს სიმდიდრეს და კულტურული წინმსვლელობის საფუძველს შეადგენს—ვერც მიწით და ვერც წყლითა. ოღონდ „ერთმორწმუნე“ მთავრობა ხელის შეწყობის მაგიერ, ყოველგზის ფეხებს გვიბლანდავდა, ეხლა მშრალზე დასმასაც გვიპირობს და მერე ნიშნს მოგვიგებს: აი რამდენად უკულტურონი ხართო.

ეხლა განა რუსეთის ყოველ კუთხეში იგივე არა ხდება: ხალხს თავისუფლად ამოსუნთქვის ნებას არ აძლევენ, კულტურულ წინმსვლელობას აფერხებენ და თან იძახიან: კულტურულად მომზადებულნი არა ხართო. თითქო ეცადა მთავრობა ამ მომზადებას, ან ნება მაინც მისცა ვისმე მოსამზადებლად და იმედები გაუტრუვდა. მაგრამ გულლიობა და წრფელობა მთავრობისა არც როდის მოსალოდნელია. ინგლისი კულტურული ქვეყანაა, მაგრამ იქაც კი ჰ. მარულმა პარლამენტალური ბრძოლის, დიდი შეგნების და შინაგან შემოქმედების ძალთა გაღვივებით მიიღო სახე **სახელმწიფოებრივი ინტერესისა** და არა ზევდიან მოწყალებითა.

ამიტომ ვაღვიარებთ ჩვენც იმ პრინციპს, რომ **შენება, შეგნება და შემოქმედება** — ნამდვილი ბრძოლა გადაგვარების წინააღმდეგი და არა მარტო პარტიული, მყვირალა ლოზუნგები, რომელთაც ეხლა ზედაც აღარავინ უყურებს.

რ. გ.

სოფლის ცხოვრება

(ახაშენის მომხმარებელი საზოგადოება „ნოჩი“)

ჩვენი სოფლის ეკონომიური ცხოვრების დღიური აჭრელდა. დაქსაქსულ ძალთა შეერთება და შინაური ცხოვრების გაუმჯობესობის პრაქტიკულად ცხოვრებაში შეტანა ნელის, მაგრამ მტკიცე ნაბიჯით მიდის წინ.

ძლიერ საყურადღებო ხანას განიცდის ამ უამარ სოფელი: იგი გრძობს რომ მისი კეთილდღეობა და მომავალი მის ეკონომიურ აღორძინებაზედ

არის დამყარებული და სწორედ ამითი აიხსნება იმ ურიცხვ საზოგადო ორგანიზაციების დაარსება, რომელსაც ამ ბოლო დროს ვხედავთ ჩვენს ქვეყანაში. მით უფრო საყურადღებოა ეს ფაქტი, რომ იგი არ არის შემთხვევითი, ანუ ნაყოფი ზოგიერთას ოცნებისა, არამედ არის სწორე გზა ჩვენი წინმსვლელობისა.

და აი სწორედ ის ხანა, როდესაც ჩვენს სოფლად გაფანტულს ახალგაზრდობას ეკუთვნის გამოიჩინოს მთელი თავისი უნარი, უკეთესობის სურვილი და ისარგებლოს დროთა ბრუნვით და სულთა განწყობილებით, თუ სურს შეიტანოს თავისი წვლილი ჩვენს ერთფეროვან ცხოვრებაში!.. ეხლაა საჭირო სოფლის ინტელიგენციის ფერხულში ჩაბმა; მით უმეტეს რომ თვით მუდამ სკეპტიკურად განწყობილი და იმედ დაკარგული ქართველი გლეხი ერკვევა ბურუსიდგან და თვითცნობიერების გზას ადგია.

აბა ვინ მოიფიქრებდა, რომ ჩვენში ასეთ ფანტასტიურ ზრდას ელირსებოდა წვრილი კრედიტი — რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის ჩვენი ხალხის წინაშე, არა მარტო ქონებრივი დახმარებით, არამედ საზოგადოებრივობის მნიშვნელობის შესმენით.

ვინ წარმოიდგენდა რომ რამდენიმე თვის მცირეოდენი შრომის შემდეგ შესაძლებელი იქნებოდა იმისთანა ორგანიზაციის შექმნა, როგორც არის მომხმარებელი საზოგადოება იმისთანა დაქვეითებულ სოფლებში. სადაც რიგიანი პირველდაწყებითი სკოლაც კი არ არსებობს. ავიღოთ მაგალითად სოფ. ახაშენი (კახეთი) რომელსაც არც წარსული ახსოვს მნიშვნელოვანი და არც აწმყო აქვს სასიქადულო; აქაური **ძალად** ინტელიგენცია მუდამ ერთმანეთში ქიშპობის და ქორიკანობის მეტს არას აკეთებდა და საზოგადო საქმის შექმნის მაგიერ პირიქით სიამოვნებით ძირს უთხრიდა მას. ამიტომ ის პატარა წრე, რომელმაც იკისრა სოფლის საკეთილდღეოდ ხმის ამალღება, ძლიერ ეჭვობდა, რომ მის შრომას რაიმე სასურველი შედეგი მოჰყოლოდა.

როდესაც ეს პატარა წრე მომხმარებელ საზოგადოების მოწყობას ფიქრობდა, დარწმუნებული იყო რომ დიდი შრომა დასჭირდებოდა და რამდენიმე წლის შემდეგ თუ შეიძლებდა წვერთა საჭირო რიცხვის შექმნას და საქმის რიგიან გზაზედ დაყენებას. მაგრამ მისდა სასიამოვნოდ თვითონ სოფელი შეეშველა მას და პირველ, დამფუძნებელ კრებაზედვე (10 თებერვალს) 51 წევრი აღმოჩნდა

ოთხმოცი პაის მექონი (პაი ღირს 10 მ.) და მაშინ, როდესაც დამფუძნებელთ ვერ გადაეწყვიტათ საქონლის ნისიად თუ ნალდზედ გაცემის მოწესრიგება მათ შეეშველა კრება და ერთხმად უარჰყო რამდენიმე ხნის განმავლობაში ნისიად გაცემა.

საზოგადოების წევრნი (51-იდან 40 — გლახაკია) მთლად შევენახებოდას მისდევნენ, ამიტომ კრებამ გადასწყვიტა ოჯახში სახმარ საგნების გარდა საზოგადოებამ იქონიოს აგრეთვე ვაზის საწამლებელი მასალა და სხვა და სხვა სამეურნეო იარაღი და ამისათვის საჭირო თანხა 1,500 მანეთი ეთხოვოს დებუტატთა საკრებულოს საადგილ-მამულო კომისიას გრძელ ვალიანი სესხით. კრებამ გაითვალისწინა თუ რა ძნელ პირობებში აყენებს საზოგადოების მუშაობას ქალაქის ბაზრის სიშორე; მით უმეტეს რომ ჯერ-ხნობით მისი მოქმედება დაიწყებდა ვიწრო ფარგლებში და ცოტას სასყიდლად მუდამ შორს წასვლა და შორით მოტანა გაუძნელებს ჩარჩებთან მეტოქეობას, ამიტომ კრებამ გადასწყვიტა იშუამდგომლოს ქართულ სამეურნეო საზოგადოების კოოპერატიულ სექციი წინაშე, რათა ამ უკანასკნელმა ითავოს თბილისის გუბერნიაში არსებულ კოოპერატიულ ამხანაგობათა მუდმივი საშუამავლო ბიუროს შექმნა თბილისში, რომელსაც შეეძლება მიაწოდოს კოოპ. ამხანაგობათ, როგორც ყოველივე მათთვის საჭირო ცნობა, ისე გაუწიოს მათ შუამავლობა სხვა და სხვა სანოვავის, ნაწარმოების თუ იარაღის შექმნა-გასაღება-გადაზიდვაში.

ამისთანა საკომისიო ბიურო თუ თავიდანვე მტკიცე ნიადაგზედ დამყარდა, მომავალში ადვილად გარდიქცევა ჩვენი კუთხის კოოპერატიულ დაწესებულებათა კავშირად და ამგვარად კავშირის შექმნა უფრო ბუნებრივიც იქმნება...

და რაც მალე შეიქმნება ამისთანა კავშირი, მით უკეთესი, — მეტადრე რომ უმეტეს ნაწილად სოფლად კოოპერატიულ დაწესებულებათ მოუშაადებელი ხალხი უდგას სათავეში, რომელთაც სჭირიათ გამხნევება და დახმარება, თორემ ამ გვარ მოუშაადებელი იარაღით აშენებულ ამხანაგობათა საქმე ან სათავეშივე გაიყინება ან ქაბან-წყვეტით აღონღიალებს თავის სიცოცხლეს.

დიდია მოვალეობა ქართულ-სამეურნეო საზოგადოებისა და უფრო დიდი იქნება მისი სამსახური ჩვენი დაბეჩავებული ერის წინაშე თუ მან მოახერხა ჩვენ დაქსაქსულ ძალთა და სურვილთა შეერთება — განმტკიცება და წინძლოლა.

ბ. წინამძღვრიშვილი.

დუშეთი და დუშეთის ძაზრა

შვიდასი წელი გასულა მას აქეთ, რაც რომელ-ღაც ველურ მეომარს უთქვამს: „დუ-შეთ“, — შეს-

დექ ცხენო. ასე ამიხსნეს ქ. დუშეთის სახელწოდების წარმოდგომა. დიახაც შეიძლება, რომ ეს მართალი იყოს. თუ დღესაც საქართველოს სამხედრო გზაზე აქედგან იწყობა ჯოჯოხეთური სვეულეები, რომლითაც მიდიხარ და მანძილს კი ვერა ჰლევ, რა იქნებოდა ეს ადგილები ამ შვიდასი წლის წინად!.. ცხადია, აქედგან იწყობოდა ფეხით სიარული და წრიაპების-ბანდულების სამეფო.

დუშეთი იყო პირველი ქალაქი, რომელიც ყველაზე უწინ შეხვდა რუსეთიდგან ნიაღვრად წამოსულ კულტურას (ზოგიერთების აზრით), მაგრამ ვერაფერი მიიღო ამ ქალაქმა; მთელმა კულტურამ, თუ კი შემოდოდა რუსეთიდგან, სამხრეთით გაუქროლა მას, რადგანაც საქართველოს გზა დუშეთს დააშორეს ინჟინერებმა. გზა გზობდა, დუშეთი კი სთვლემდა ძველებურად.

ყველაფერ კარგს, თუ თვითონ ვერ მოიგონებ, შეიძლება წაჰბადო, საჭიროა სასიკეთო რამის ჯერ შეგნება, მერე მისი დანერგვა და მოვლა-გაზრდა. როგორც ეტყობა, დუშეთის არამც თუ არა ჰყოლიან ამოდენა საუკუნოების განმავლობაში საკუთარი შემოქმედნი, იქ აღბად, ისეთიც კი არ მოიპოვებოდნენ, რომელთაც შესძლებიყო კარგის წაბაძვა და სასარგებლოს გაშინაურება. ვიღას არ ესმის ქუჩების მოკირწყელის, გზების და ხიდების გაკეთების მნიშვნელობა... ჩვენს დროში, არამცთუ ქალაქები, ცოტად თუ ბევრად მოზრდილი სოფლებიც კი ჰკირწყლავენ გზებს, ბოვირებს აკეთებენ, განათებასაც კი შემოიღებენ. ვაგიკვირდებათ, მაგრამ ნამდვილი ფაქტია, რომ ქ. დუშეთში მხოლოდ წრეულ შეუდგენენ ქუჩების მოკირწყელას, სამი ქუჩა მოათავეს. სიცივეებმა უსწრეს და ამიტომ გაზაფხულამდე გადიდო სხვა ქუჩების და ხიდების შნაში მოყვანა.

ახლანდელი მოთავეებისთანა რომ ყოფილიყვნენ მათი წინა მოადგილენიც დუშეთი წყლის საყვანებით, ბალ-პარკებით სავსე იქნებოდა ეხლა და მივარდნილ, მიყრუებულ პაწია ქალაქის მაგიერ, იგი იქნებოდა მთის ქალაქი, სადაც ზაფხულობით ბევრი მოიყრიდა თავს მთის ზომიერ ჰაერის სასუნთქავად.

ბ. მაზრის უფროსი გუდივეი მაზრასაც დიდს ყურადღებას აქცევს. მისი სურვილია ხალხს მიეშველოს ეკონომიურად გაღონიერებაში. ადგილობრივი მომრიგებელი შუამავალი ბ. ცაგარელი, მაზრის უფროსი და ხარჯის აკრეფის ინსპექტორი ყოველ ზომებს იღებენ ხალხს შეუმკირდეს ხარჯები. მათის შუამდგომლობის და მცხოვრებთა უმწეო მდგომარეობის დახატვის შედეგი იყო, რომ სხვა და სხვა რაზმების ხარჯები 1600 მანათამდე ჩამოიყვანეს, ეს ფული ჰხდება ხუთ საზოგადოებას, რომლებიც შემჩნეულნი არიან ყაჩაღების შენახვაში, დანარჩენნი თავისუფალნი არიან ყოველგვარ ზედმეტ გადასახადებისგან. იმედია, მათი ზრუნვა რა მოაკლდება ხალხს და, თუ ყაჩაღები მოსპობენ

ამ საზოგადოებებში მოქმედებას, ამ ხარჯებიდანაც გაანთავისუფლებენ.—

როგორც დანამდვილებით გავიგე, მეტად დიდს უხერხულობას იწვევს რაზმებში და მამასახლისებად ინგუშ-ჩაჩნების ყოლა. არ ესმით ქართული ენა, არც თუ რუსული იციან იმდენად, რომ ყველაფერი გაიგონ წესიერად და აასრულონ. ასე რომ ვერც მცხოვრებნი, ვერც უფროსები ვერ იყენებენ ამ ხალხს ისე, როგორც საჭიროა და სასარგებლო. ბ. მომრიგებელი შუამავალი და ბ. მაზრის უფროსი, როგორც ეტყობათ, კრება გრძნობენ ამას და ამიტომ ბევრს ითხოვენ და ახლებს, უფრო გამოსადეგთ იღებენ.—

ჩვენს მაზრაში არსებობს, ეგრედ წოდებული „ტაქსა“. არ ვიცი ვისი დამტკიცებულია, ვისი შემოღებულია, მაგრამ იგი რომ დიდი უბედურება და ღვთის რისხვაა ხალხისთვის ეს ნამდვილად ვიცი. აი რაში მდგომარეობს ეს ტაქსა: მცხოვრებნი მოვალენი არიან მოსიარულე რაზმებს სანოვაგე და საკვები მისცენ შემდეგ ფასებში: 1 ფუთ. თივა 10 კ. ქერი—50 კ., ქათამი—25; კვერცხი შაურად სამი; ხორცი გირვანქა 10 კ. და სხვა. ამისათვის სოფელს ჰყავს ამორჩეული კაცები, რომელნიც ამ რაზმებზე უარესნი ღვთის რისხვანი არიან. არის დღე მუდამ ქვირთხის და სოფლის ღარიბ-ღატაკების რბევა-წიოკობა. შინ ბალები სიმშლით უწივიან, საქონელი გაძვალტყავებული ცარიელა ბზეზე უღვრძიათ, გზირები კი კვერცხს, ქათამს, პურს, ქერს, თივას სთხოვენ. წარმოიდგინეთ ლოგინსაც კი ართმევენ რაზმების მოსასვენებლად...

გინდაც შოვნა იყოს, ბატონებო, ვინ მოგცემთ თივას 10 კ., ქერს 50 კ. როდესაც ფუთი თივა 60 კ. ფასობს, ქერი 1 მან. და 1 მ. 20 კაპეიკი. ეს არის დიდი ახალი უბედურება დღემთის მაზრის გამანადგურებელი. ხმა არის თებერვლის პირველიდან ეს „ეგზეკუციის“ ახალი სახეც მოისპობაო და ამ მოსიარულე რაზმებისთვის თავისუფალი მორიგება იქნება საჭიროვო. უკეთესი კი იქნება ეს რაზმები სრულებით მოისპოს, რადგანაც მაზრაში ავაზაკების ჩამი-ჩუმიც კი არ ისმის.

მგზავრი ლ.

ჩვენ ი ფოსტა

დიდი ხანია „ჩვენი ფოსტა“ დაგვეუჭა, რადგან... გავაფრთხეთ თათქმის ახალგაზრდა „მწერები“, მაგრამ უკანასკნელ დროს ისევე დაგვესია კადაისავით. ვუღარ უძლებს ჩვენი „კალათა“ და ამიტომ განვიზრახეთ დროგამოშვებით პირი ჩაუკოკლოზინავით ჰეითხეკლს ორიგინალურის ნაწარმოებით.

აი, მაკალითად, რა მივიღეთ ამ დღეებში:

გ ზ ა მ უ მ ი ლ ო ბ ი ს ა .

უცხო სამყაროს მოვლენილს თავს გეტრფილებოდი ჩემო „საუნჯე“. ზენაარი სულით და გულით ვქოლავდი მწარე ღუმილს და ვეძლეოდი მშვენიერების ტურფა ყვავილს... ტურფა ყვავილს, რომელიც შენს ბილილო მკერდზე ინაზებოდა..

იღუმალემა, რომელიც შენს გულის ფანქვალში გამოსქვიოდა და მალულ ტრფობის სარბიელს განშორებოდა. გულს ფიანდაზთ ვივლინებდი და გთვლიდი ისე, როგორც ადამიანის ზე-მზთაგონი აღმა ფრენა... სიყვარული, რომელიც შენს გულის ფილაქანზე იყო ასხმული უტყვი... უთქმელი... და მხოლოდ სიმბოლო ნეტარებისა, კვლავ სულში ვისახავდი და ლტოლვილებით შენს მღუმარე სახეს და სმენას ვასმენდი, ვასმენდი მითრო გულით მწადდა შენს გვერდით მქონდა გათხრილი ყრუ ტყვი სამარე... მიყვარდი ვით ნეტარება — ნეტარებისთვის და გთვლიდი ზე-აღმაფრენ ნეტარებად, მაგრამ... მაგრამ... შენ კი... სულ სხვად გარდიქმენ: გული ავტრუვდა, სული ავტკივდა და იბრუნე პირი იქეთ, სითაც ჯერ არ გაგებდა და ფიქრათაც არ გაველო შენს საბამო აგებულობაში. და თურგნე სული, ჩემს შორის? სიყვარულით გაქვლნითილი... დაჰგმე გული, რომელშიაც ჩემი უტყვი სიყვარული ობლად ფესვებს იდგამდა... დანუხე და დაჰფლე ის ოცნება, რომლისგან მე ნეტარების შარბათს ველოდი... მოსპე და დათურგნე მთელი ჩემი ტრფობის სიტყვები, რომელიც შენს მჯადოსნურ სიტყვების საპასუხოდ იყო წარმოთქმული.

მაგრამ შენ მით ჩემს სულს და გულს ვერ შიწირავ... ვერ გადაქმნი ისე რო მე შენსგან თოფ ნაკრავი, განგმირული ვიყო. მე კი კვლავ გზას დაგილოცავ და უტკბეს სახით მოვლენილს—კვლავ ტკბობით გაგაცილებ ჩემს გულის სალაროდან შენს ნეტარების გზამდე... ტყვილა ნუ ივლებ გულში რო მე შენგნით თავ დავიწყებას მივეცი... ნუ ავლებ ტყვილა გულში... ეს ამაოა... ამაო.

და მე კი გიძღვნი, გიძღვნი მაგრამ... ოჰ, რა რიგ... რა რიგ... კვლავ გიძღვნი—გიძღვნი: გზა მშვიდობისა ჩემო „საუნჯე“, გზა მშვიდობისა!

დიდათ პატივცემული გ. გიგლაშვილი.

გვერწმუნეთ, ბ—ნო გიგლაშვილო, უფრო „დიდათ პატივცემული“ იქნებოდით, რომ ამისთანა „კრიმინალები-საგან“ გავგანთავისუფლებდით.

ივრისპირელს: „ორ დღეს მყვანდა დედა ჩემი და მესამე დღეს მომიკვდა“.

ყოჩალი დედაკაცი ყოფილა, მე და ჩემმა ღმერთმა; სხვა ერთ დღესაც ვერ გაუძლებდა თქვენ ურითმო ბლავილს.

ინ. ტარდელს: ემდურით გაზ. „იმერეთს“ — „ლექსებს მიწვორებს და მარტო ჩონჩხსა ბეჭდავსო“. ოჰ, ეს „იმერლები“, ნანდვილი მცარცველები, კაციკამიები ყოფილან, ტანისამოსს არ სჯერდებიან, ჩონჩხამდი გტამენ. ჩვენ, „ამერლები“, უფრო გულშემატკივარნი ვართ და ისე ნაზად, თბილად, გაუტარცველად მოვათავსებთ ხოლმე „კალათაში“ თქვენ ლექსებს. გულს ნუ გაიტებთ.